

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**K poznání problémů studia filozofie prostřednictvím
učebnic *O myšlení* (K. Liessmann a G. Zenaty) a *Filosofie***

(I. Blecha)

Petr Novotný

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

**K poznání problémů studia filozofie prostřednictvím
učebnic *O myšlení* (K. Liessmann a G. Zenaty) a *Filosofie*
(I. Blecha)**

Petr Novotný

Vedoucí práce:

PhDr. Jaromír Murgaš CSc.

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Chtěl bych zde poděkovat PhDr. Jaromíru Murgašovi CSc. za odborné vedení mé bakalářské práce.

Obsah

ÚVOD	7
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	9
2.1 Vymezení pojmu filosofie	10
2.2 Filosofický profil humanitních oborů.....	12
2.3 „Řemeslo“ humanitních oborů a výchozí problémy	13
2.4 „Subjektivní“ prvek práce a jeho smysl	16
2.5 Metody „dobrého“ učení filozofie	19
2.6 Využití obrázků	22
2.7 Využití mentálních map	25
3 INTERPRETACE – VÝCHOZÍ PRINCIPY	26
4 INTERPRETACE - PLATON: MÝTUS O JESKYNI	29
4.1 Interpretace k osvojení obsahu textu	32
4.1.1 Ujasnění žánru a tématu	33
4.1.2 Reference textu	33
4.1.3 Výklad – nosná linie textu	36
4.2 Interpretace pomocí výkladů z učebnic filozofie	38
5. PROBLÉMY A „ŘEŠENÍ“ INTERPRETACE	40
5.1 Problém kontextu	41
6 ZÁVĚR	43
7 SUMMARY	44
8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	45
8.1 Primární literatura	45
8.2 Sekundární literatura	45
8.3 Internetové zdroje a zdroje obrázků.....	46

ÚVOD

Základní východisko bakalářské práce stanovme následující tezi: při studiu filosofie nastávají určité problémy, které (jak se zdá) ztěžují, či dokonce znemožňují, dosahování určitého filosofického poznání/vývoje. Primární cíl, který je prací sledován, tkví ve **zmapování těchto problémů**.

Rozvinutí primárního cíle:

- 1) Zachytit problémy studia filozofie a určit/popsat jejich charakteristiky.**
- 2) Zaujmout k nim určité stanovisko.**
- 3) Získat metodu, jak dané problémy řešit.**

Sekundární cíl práce je **prověření funkčnosti učebnic filozofie a funkčnosti humanistického programu v praxi** – na studentovi. Jako jakousi nadstavbu již zmíněných cílů vidím v tomto: **vytěžení pomůcky pro základní studium filozofie pro studenty středních i vysokých škol**. Toho se pokoušíme docílit pomocí vytvoření rad a „tipů“, které by budoucím studentům pomohli ve studiu. Autorovi zkušenosti a poznání, které v práci uplatnil, pramenili z filozofického studia, jehož zdroje byli:

- 1) Běžné učebnice filozofie. Základní prameny jsou knihy *O myšlení*¹ (K. Liessman a G. Zenaty) a *Filosofie*² (I. Blecha).**
- 2) Absolvování filozofických seminářů a přednášek humanistického programu Katedry filozofie Západočeské univerzity v Plzni.**

Použité metody při „výzkumu“:

- 1) metoda „zkušenost – reflexe – teorie“ (viz kapitola 2.4.1)**
- 2) Analýza textu**
- 3) Interpretace a reflexe textu**
- 4) Metoda vytváření pojmových map obsahu textu**
- 5) Sebereflexe**
- 6) Komparace**

¹ LIESSMANN, K.; ZENATY, G. *O myšlení – úvod do filozofie*. Olomouc: Votobia, 1994, 377 s. ISBN 80-85619-94-6.

² BLECHA, I.: *Filosofie*. 4.vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2004, 280 s. ISBN 80-7182-147-0.

První kapitola pojednává o teoretickém „zázemi“, ze kterého následná práce vyhází. Tato kapitola je, co se týče obsahu, nejhutnější. A to zejména proto, že téma bakalářské práce je velmi těžce uchopitelné a pracovat s ním, aniž by nebylo uvedeno, z jakých tezí vychází, by bylo problematické. V zásadě lze říci, že základní jádrem první kapitoly je: 1) Vymezení pojmu filosofie v kontextu této práce; 2) Určení „řemesla“/dovednosti studenta humanitních věd; 3) Poukázání na filosofický vliv, který ovlivnil způsob následné interpretace textu a také vůbec způsob tvoření bakalářské práce (tj. využívání různých technik psaní); 4) V této kapitole také představím způsoby „dobrého“ osvojování učiva filozofie.

Ve druhé kapitole budou představeny interpretační metody, které využiji v následné – třetí – kapitole, kde budu interpretovat filosofický text právě prostřednictvím interpretačních metod z druhé kapitoly. Ona interpretace bude doprovázena výkladem a komentáři, které se budou vázat k problematice interpretace filozofických textů.

Poslední kapitola pak naváže na interpretaci textu a to tím, že poukáže na jeden ze zásadních problémů, jež s interpretací souvisí. Konec pak bude patřit „vznesení“ určitého nároku na „poselství“ o poslání humanitního vzdělání. Tento „nárok“ bude vycházet prakticky z celé myšlenkové linie bakalářské práce.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Tato kapitola si klade za cíl stanovit a vymezit prostor, ve kterém se bádání bude odehrávat. Zároveň poukazuje na teze, ze kterých práce vychází a tím naznačuje v jakém „náboji“, tj. v jakém filosofickém vlivu, je práce psaná. Kapitola nám také poskytuje teoretické zázemí, z něhož tato bakalářská práce vychází.

Základní prameny a inspirací pro tuto kapitolu jsou studie PhDr. Jaromíra Murgaše CSc. a to zejména z publikací: *Interpretace krátkých textů jako cvičení přesného čtení, myšlení a formulování*³, *K filosofickému profilu bakalářských humanitních studií*⁴ a *Základy interpretace filozofických textů I*⁵.⁶

Další zdroj, který dal vzniknout této kapitole je vlastní zkušenost. Vzniklá jednak vlastním samostudiem, ale také vzniklá a prožívaná zejména na základě diskuze – v kolektivu kolegů/spolužáků. To znamená, že část textu vznikala ze společného prožívání „studentského života“ v uzavřené „jednotce“ studentů filosofie. Apel na skupinu, nikoli na jednotlivce, je za účelem docílení větší platnosti mých pozorování a následných závěrů. Neboť nesnažím se mluvit za/pro sebe, ale spíše za/pro určitou specifickou jednotku – za třídu, za studenty.

Dále v této kapitole budu pojednávat o interpretačních technikách, které slouží k překonávání problémů studia filozofie v rámci pole, které bude již vymezeno na základě pojednání o teoretickém zázemí práce.

³ MURGAŠ, J. *Interpretace krátkých textů jako cvičení přesného čtení, myšlení a formulování*. In: *Univerzita : tradiční a netradiční ve výuce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 298-311, ISBN 80-86898-60-1.

⁴ MURGAŠ, J. *K filosofickému profilu bakalářských humanitních studií*. In: *Výchova a tradice evropského myšlení*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003, s. 269-284. ISBN 80-86473-49-X.

⁵ MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I. Interpretace kosvojení obsahu textu*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2011, 120 s. ISBN 978-80-261-0034-8

⁶ Ačkoli tento filosof své teze používá v jiném kontextu (než jak jsou využívány v této práci), jsou v těchto tezích zafixovány ideje, které mají platnost sami o sobě, tudíž s nimi pracuji, aniž bych uváděl jejich původní účel.

2.1 Vymezení pojmu filosofie

„Filosofie má tu zvláštnost, že první problémy vyvstávají už při pokusu o vymezení jejího předmětu“^{7 8}

V této kapitole definuji „svoji“ představu filosofie. Tím se vymezení/upřesní prostor, ve kterém budu problémy studia filozofie hledat. Ovšem ono „vymezení“ má své úskalí – filosofii nejde jednoznačně vymežit (vždy se nějakým způsobem různé představy filosofie překrývají a doplňují), Proto by toto „vymezení“ mělo být chápáno spíše v tom smyslu, že nám umožňuje více se přiblížit k pochopení, jaké problémy studia filozofie jsou touto prací sledovány.

Jestliže stojíme před otázkou „určení problémů studia filozofie“, je to natolik obecná a všeobjímající formulace, že je nutné si ujasnit, co je tím myšleno. Jak již citát napověděl, zásadní problém nastává již při vymezení pojmu filosofie. Proto musím vyjít z nějaké představy filosofie, aby bylo jasné, čeho chci v této práci dosáhnout. Nyní stanovím „pevný“ rámec tomuto slovu. Zprvu poznamenám, že snad není tak nejasného pojmu, jakým je právě filosofie:

„Historie filosofie nabízí přehřel představ filosofie a variant kombinací jejich různých aspektů. Jsou to odpovědi na otázky různých dob, úkolů a také filosofujících subjektů i „čehosi“ nad tím.“⁹

Různé koncepce – od představy filosofie jako „nejvyšší vědy“¹⁰ po představy typu „všichni jsme už filosofovali“¹¹ – slouží různým účelům. Jako kdyby samotné slovo filosofie (metaforicky vyjádřeno) byla „nádoba“, do které si každý „nalije“ to své – podle toho, jak mu „chutná“, či spíše, k jakému účelu to slovo chce použít. Tuto tezi aplikuji v mém bádání.¹² To znamená, že mi nejde o vyřešení otázky „co je to filosofie?“ (to by bylo v rámci této práce dosti kontraproduktivní). Jde mi o to, vyjít z nějaké představy filosofie, která mi „chutná“ – která dobře poslouží k účelům této práce. Čili otázka, před kterou stojíme, zní:

⁷ BLECHA, I. *Filosofie*; str. 13.

⁸ Metodická poznámka: S citacemi pracuji tak, že je nezanechávám v původní formě (ve smyslu „stylu písma“), ale aktivně je transformuji do svého výkladu – zpravidla citovaný text zvýrazňuji tučným písmem.

⁹ MURGAŠ, J. *K filosofickému profilu bakalářských humanitních studií*; str. 269.

¹⁰ ARISTOTELÉS. *Metafyzika I, 2*, 982a-282b.

¹¹ ANZENBACHER, A. *Úvod do FILOSOFIE*; str. 15.

¹² Jinak by nebylo možno, dle mého soudu, dojít k nějakému pozitivnímu přínosu práce.

„Co je to filosofie v kontextu této práce?“.

V podstatě s pojmem „filosofie“ pracuji ve dvou rovinách a kvůli větší přehlednosti rozlišuji výrazy filosofie a filozofie. Pokud jde o takovou filozofii, která je spjatá s akademickým vzděláním – tedy něco, co je školním vyučovacím předmětem – používám slovo filozofie. Pokud jde o filosofii, moje koncepce/představa, kterou v této práci využívám, se v obecné rovině opírá o myšlenky Jana Patočky:

„Filosofie je výklad, je interpretace. Co znamená interpretace, výklad? To slovo výklad je původně usídleno v oblasti filologie. Vykládáme si nějaký text, který je těžko přístupný, jehož slovům však snad rozumíme, ale souvislosti těžko. Výklad musí mít nějaké vodítko, které dovede to, co je původně disparátní, nějak spojit, jednotně zařadit všechna slova toho textu. Tak jako si počíná filolog při vykládání textu, tak si chce počínat filosof vůči praxi celého života. [...]“¹³

V tomto úryvku Patočka představuje definici „výkladu“, kterou řadí do oblasti filologické, aby následně vytvořil určitou analogii právě mezi filologem, jako „vykladačem/interpretem“ textů a filosofem jako „vykladačem/interpretem“, jehož oblast zkoumání (tzn. to, kde uplatňuje onu filosofii-výklad) je „život sám – potažmo celý svět“. Ovšem v rámci této práce je třeba oblast „filosofické interpretace“ vymezit úžeji.¹⁴ Proto volím následující definici filosofie: **filosofie jako výklad/interpretace textů, spadajících do oblasti filozofie.**¹⁵ Takto vymezená představa filosofie umožní „ucelit“ a ujasnit téma bakalářské práce:

k poznání problémů studia filozofie prostřednictvím výkladu/interpretace textů z učebnic *O myšlení* (K. Liessmann a G. Zenaty) a *Filosofie* (I. Blecha).

¹³ PATOČKA, J. *Péče o duši I*; str. 372.

¹⁴ Pojmout filosofii jako „výklad světa“ není vhodné, zejména proto, že sám takovéto definici nerozumím v „plném rozsahu“ a navíc by ona představa nebyla nápomocna k dosažení vytyčených cílů – spíše naopak. **Ovšem když budu zmiňovat jiné představy filosofie (např. Platonovu filosofii), je nutno mít na paměti, že tento můj výklad není přenosný** – tj. můj výklad filosofie platí jen pro ty části, kde nepracuji s jinými představami filosofie.

¹⁵ Pokládat texty – v duchu Patočkova úryvku – za součást, za jednu ze složek „světa“, kterou má filosof pro interpretaci k dispozici by bylo, podle mého soudu, hrubá dezinterpretace Patočkových myšlenek (představa o „filosofii jako interpretaci světa“ je Patočkou používána v jiném smyslu). Proto poznamenám, že citaci z díla Patočky jsem využil spíše jako inspiraci pro svoji vlastní definici pojmu filosofie – tzn., že v této vlastní definici „nedržím“ kontext Patočkových tezí, ale kontext vlastní, touto bakalářskou prací determinovaný.

2.2 Filozofický profil humanitních oborů

Než začneme řešit samotné problémy studia filozofie, ujasněme si, kde je vlastně vůbec hledat. Nejprve uvedu osobní kontext, se kterým je práce spjata a který při vymezení oblasti oněch problémů dost napoví: jsem student oboru humanistiky filozofické fakulty na Západočeské univerzitě v Plzni¹⁶ – tudíž hledáme něco, co **souvisí s akademickým studiem**. Tedy v práci jde o to, zachytit problémy spjaté s určitou filozofií – s filozofií jako součástí akademické instituce. Klíčová otázka, před kterou stojíme při „hledání problémů“ studia filozofie, zní takto:

„Co je tím uměním, které potřebuje ovládnout každý student humanitních oborů?“¹⁷

Možná je matoucí, proč hledám „umění“ pro „humanitní obory“ a ne „umění“, které „potřebuje“ student filozofie, neboť v této práci jde přeci o problémy studia filozofie. Proto než přejdu k odpovědi na předloženou „klíčovou“ otázku, poukážu na to, proč je práce koncipována spíše pro studenty humanitních oborů obecně a ne jen pro studenty filozofie. Částečně již odpověď máme vyřešenou v předešlé kapitole, kde je pojem filosofie vymezen jako „interpretace“ filozofických textů – všichni studenti potřebují umět interpretovat texty.¹⁸ K tomu lze přidat následující:

„Polem dovedností humanitního vzdělance je bezpochyby užívání jazyka a vlastně filozofického myšlení!!“¹⁹

Pokud přijmeme tuto tezi za obecně platnou, implicitně z ní vyplývá, že se student humanitních oborů nutně musí nějak s filozofií „potkat“, ale spíše musí být (svým způsobem)

¹⁶ Snažím se o to, aby práce nebyla směrodatná jen pro obor humanistika na Západočeské univerzitě v Plzni. A proto, jak věřím, lze poznatky vztáhnout na studium filozofie obecně. ZČU je mou alma mater a východisko zkoumání – proto je jmenovitě uváděna.

¹⁷ MURGAŠ, J. *Interpretace krátkých textů jako cvičení přesného čtení, myšlení a formulování*; str. 299.

¹⁸ Tamtéž; str. 298

¹⁹ MURGAŠ, J. *K filozofickému profilu bakalářských humanitních studií*; str. 272.

student filozofie. Neboť jak jinak (z pozice studenta) lze provozovat „filosofické myšlení“, bez patřičné filozofické průpravy?²⁰

2.3 „Řemeslo“ humanitních oborů a výchozí problémy

V předešlé kapitole bylo vymezeno pole dovedností humanitního vzdělance. Tím jsem stanovil, kde tyto dovednosti hledat (v „užívání jazyka“ a ve „filosofickém myšlení“ při interpretaci textů) a také v jakém kontextu s nimi budu pracovat (v kontextu akademického humanitního vzdělání).²¹ Takto determinován přistoupím k otázkám této kapitoly; zaměřím se na samotné dovednosti/umění/řemeslo studenta humanitních věd – v rámci již vymezeného pole. Také poukážu na výchozí problémy, které s těmito dovednostmi souvisejí.

Vyjděme z teze, že každé vzdělání se nutně musí vázat k nějaké odbornosti. Tato odbornost pak definuje schopnosti a následné uplatnění v pracovním životě jedince. Tak například student hudební konzervatoře, jehož odbornost je hraní na klavír jednoduše musí umět hrát na klavír. Je to jeho praktická dovednost, něco, skrze co se „brouší“²², co je pak „vidět“ a co může „sdílet“/„ukazovat“. Bez zvládnutí hry na klavír (bez zvládnutí řemeslného aspektu jeho studia) by byli veškeré teoretické i jiné poznatky jen pouhými frázemi a vlastně k ničemu – jen jako.²³

„Člověk roste tréninkem, tím, že něco umí, roste se zvládnutím úkolů a překážek“²⁴ – roste řešením problémů.

Tak pěstuje své umění – tak vzniká jeho mistrovství. Kde tedy toto hledat u studenta humanitních věd? Znovu se opřeme o myšlenky PhDr. Jaromíra Murgaše CSc.:

²⁰ Jistě, jde to. V praxi to lze vidět zejména právě při práci s texty: „**Čtení textů bývá podřízeno pochopení autora nebo zkoumání jeho díla: rozvoj myšlení studenta je tematicky jen jakoby „vedlejší produkt“.**“ (MURGAŠ, J. *Interpretace krátkých textů jako cvičení přesného čtení, myšlení a formulování*; str. 306.)

²¹ To do jisté míry předznamenává, že jakási propedeutická ambice této práce se nese v duchu více obecném, než v čistě filozofickém. I když je v práci kladen důraz na filosofii (problémy jsou ukazovány na látce studentů filozofie a primárně je práce koncipována pro studenty filozofie), jde mi o zachycení ryze základních problémů (právě pro začínající studenty) a ty jsou natolik elementární a klíčové, že je lze vztáhnout na studenty humanitních – a ne jen na ně – věd obecně.

²² MURGAŠ, J. *K filozofickému profilu bakalářských humanitních studií*; str. 271.

²³ MURGAŠ, J. *Interpretace krátkých textů jako cvičení přesného čtení, myšlení a formulování*; str. 298.

²⁴ Tamtéž; str. 271-272.

„Co je tím uměním, které potřebuje ovládnout každý student humanitních oborů?

Troufám si tvrdit – a nejsem sám – že jsou to právě verbální schopnosti, čtení, rozlišování, myšlení, formulování a psaní.“²⁵

Tím dostáváme pět²⁶ dalších pojmů, které je třeba si ujasnit. Dva pojmy zdánlivě prosté: čtení a psaní. Tři možná méně jasné: rozlišování, myšlení a formulování. Nyní si uděláme alespoň „pracovně“ jasnou představu o těchto pojmech – určíme jejich základní kritéria, které je potřeba u studentů humanitních oborů „vidět“ a „broudit“ v rámci již vytyčené filosofie jako interpretace textů²⁷. Tím získáme potřebné teoretické zázemí, z kterého bude vycházet celá „praktická“ část práce. Jelikož jsou tyto pojmy velmi úzce provázané (navzájem se doplňují a jedna „dovednost“ podmiňuje druhou) pojednám o nich kompatibilně – „vcelku“:

„Studium humanitních oborů se principiálně opírá především o texty! O četbu textů.“²⁸

Co tedy jiného by měl student ovládat, než právě schopnost dobře číst? Jenže co to vlastně znamená „dobře číst“, popř. „dobře psát“? **„Jedná se především o určitou přesnost a následně porozumění při práci s texty – cizími i vlastními.“²⁹**Tedy ono „broušení“ primárně probíhá skrze učení se pozornému a přesnému čtení.

„To mj. znamená text studovat a analyzovat – ne jen přehlédnout či „spolknout“. A zvláště rozlišovat to, co je třeba rozlišit – a vidět naopak souvislosti tam, kde je třeba je uvidět!! (Neplést k sobě, co k sobě nepatří.) K tomu musíme přemýšlet ptát se – a

²⁵ MURGAŠ, J. *Interpretace krátkých textů jako cvičení přesného čtení, myšlení a formulování*; str. 299.

²⁶ Jelikož je v práci primárně věnována pozornost problémům spjaté s interpretací textů, „verbální schopnosti“, ač jsou také jedna z klíčových dovedností humanitního studenta, zůstanou v této práci opomenuty.

²⁷ I když nechci opomenout všechny „roviny“ těchto pojmů („rozlišování“ lze také pojmut jako schopnost studenta rozlišovat různé aspekty života, ne jen obsahy textů: např. schopnost „vidět“/rozlišovat své hranice dovedností, či rozlišování jako schopnost, se kterou „vidíme“/„interpretujeme“ svět „jasněji“, etc), v rámci vytyčeného tématu této práce se znovu „omezím“ na charakteristiku pojmů v kontextu interpretace textů.

²⁸ MURGAŠ, J. *Úvod do studia humanitních věd (KFI/USH): 3. Základy analýzy textu* [online]. [Cit. 10. 4. 2013].

Přístup možný po registraci. Dostupné z:

<https://www.esf.kfi.zcu.cz/kompendium/?course=kfi_ush&page=00000015>.

²⁹ MURGAŠ, J. *Úvod do studia humanitních věd (KFI/USH): 3. Základy analýzy textu* [online]. [Cit. 11. 4. 2013] Dostupné z: <https://www.esf.kfi.zcu.cz/kompendium/?course=kfi_ush&page=00000015>.

odpovídat si. Tak zároveň cvičíme i schopnost [...] Přemýšlet k pochopení textu a k porozumění souvislostí v něm (i jejich vztahu k jiným textům a myšlenkám).“³⁰

Takže pakliže chceme „dobře“ číst, musíme také „brousit“ schopnost „rozlišování“, neboť **„číst texty bez schopnosti rozlišování je k ničemu; to je paskvil, ne vzdělání.“**³¹ Schopnost rozlišování je tedy vlastně elementární předpoklad pro filosofování vůbec³². Vše pak neodmyslitelně probíhá za pomoci „myšlení“ – schopnost myšlení, jako nosný prvek, který dává vůbec předpoklad k „broušení“ všem ostatním dovednostem. Tedy filosofovat v modu „přemýšlení“, které je tematizované, systematické, soustředěné, ve věcné diskusi, etc.³³

Co se týče vlastních myšlenek, ty mají tendenci se „vytrácet“. Lze to – pomocí metafory – vyjádřit následovně: student přemýšlí a „dostává“ nápady/myšlenky, které mají potenciál ho nějakým způsobem rozvíjet. Ovšem ony myšlenky zpravidla bývají „hrubé“ – jsou jako kus „kvalitního“ kamene, s kterým je třeba pracovat. Až pak – po vykonání „dobré“ práce – se z „kusu kamene“ může stát „krásná socha“.³⁴ K možnosti „zachovat“ myšlenky tak, aby s nimi bylo možno pracovat, velmi přispívá vlastní psaní – tím zároveň „brousíme“/cvičíme schopnost „formulování“:

„[...] vlastní myšlenky zadržujeme a rozvíjíme s pomocí [...] vlastního psaní. Cvičíme tím i rozvoj schopností přesného myšlení i vyjádření; a to psanými formulacemi myšlenek vlastních i těch původních cizích – při reprodukci a zpracování.“³⁵

Nelze předpokládat, že na vysokou školu přicházejí studenti takto „vybaveni“³⁶; ba co víc, že začínající student má vůbec ponětí, o důležitosti těchto dovedností. Tím vzniká velmi podstatný, dá se říci výchozí, před-problém samotných problémů studia filozofie. Je to **problém špatného výběru oboru**. V praxi to vypadá tak, že obrovská masa studentů proudí

³⁰ MURGAŠ, J. *Úvod do studia humanitních věd (KFI/USH): 3. Základy analýzy textu* [online]. [Cit. 12. 4. 2013]. Dostupné z: <https://www.esf.kfi.zcu.cz/kompendium/?course=kfi_ush&page=00000015>.

³¹ MURGAŠ, J. *Interpretace krátkých textů jako cvičení přesného čtení, myšlení a formulování*; str. 300.

³² Od Matthiase Claudia lze k tomuto uvést představu „filosofování“ jako „[...] učení, že Petr není Pavel a Pavel není Petr“. (LIESSMANN, K.; ZENATY, G. *O myšlení*; str. 9.)

³³ MURGAŠ, J. *Interpretace krátkých textů jako cvičení přesného čtení, myšlení a formulování*; str. 299.

³⁴ Ovšem děje se spíše to (metaforicky vyjádřeno), že člověk často tyto myšlenky/nápady jenom jakoby „nakousne“ a dál s nimi nepracuje – „zahodí je“. Třeba je zas „najde“, ale už budou „okoralé“, nebo i „plesnivé“ – prostě to už nebude „ono“.

³⁵ MURGAŠ, J. *Úvod do studia humanitních věd (KFI/USH): 3. Základy analýzy textu* [online]. [Cit. 13. 4. 2013]. Dostupné z: <https://www.esf.kfi.zcu.cz/kompendium/?course=kfi_ush&page=00000015>.

³⁶ MURGAŠ, J. *Interpretace krátkých textů jako cvičení přesného čtení, myšlení a formulování*; str. 299.

na školy s humanistickým zaměřením sice s nějakou vizí budoucího studia, ALE vlastně si neuvědomují, tzv. „do čeho jdou“. Tak se stává, a není to ojedinělý jev, že studenti humanistiky nemají pro svůj/svoji obor/dovednost, tedy pro filozofii/filosofii, žádný kladný vztah. Naopak – studium filozofie/filosofie se jim přičí. Je to zátěž; něco, „co nechci, ale musím“. Jestliže se k takovéto absenci filosofické „vášně“ přidá filosofické ne-nadání, tak ze škol vychází spíše „pseudo-humanisté“.

K tomu se váže další již naznačený „před-problém“ samotných problémů studia filozofie – **problém neznalosti svého řemesla**. Z vlastní zkušenosti jsem vyzoroval následující: student filozofie v dnešním světě těžko hledá své místo. Čelí nátlaku okolí, které ho pokládá přinejlepším za „podívína“.³⁷ Sám hledá svou identitu a tápe – pochybuje sám o sobě. Studiem „proplouvá“ aniž by věděl, jaký to má smysl. Často se stává, že při dotazu, co „vlastně dělá“ sám neví. Podle mého soudu je to tím, že takový student **nezná/nemá svoje řemeslo**. A to je velká chyba. Poněvadž pokud si jasně stanovíme cíl (proč/k čemu „to“ dělám), je naše práce smysluplnější a hlavně efektivnější! Bez pěstování řemesla (tj. bez něčeho, čeho se můžeme „chytit“ či nějak „vidět“ – co cíleně zlepšujeme, na čem intenzivně pracujeme) je studium filozofie jenom „jako“.³⁸

2.4 „Subjektivní“ prvek práce a jeho smysl

Pakliže se v této kapitole „sleduje“ linka „subjektivismu“, tak je zaměřena na mě jako na jedince/studenta/interpreta a na mou „subjektivitu“. Také se v této kapitole pokusím poukázat na problém **„špatného využívání metodických příruček ke studiu“**, který jsem vyzoroval z diskuzí se spolu-studenty a také zpětným navštěvováním seminářů a přednášek, které se tematicky shodují s tématem této práce (zejména semináře PhDr. Jaromíra Murgaše CSc., PhDr. Jany Černé PhD., PhDr. Ivana Kouteckého CSc.)³⁹

³⁷ Pro představu uvedu odkaz na internetový článek – resp. na následnou diskuzi, ve které lze spatřit vzorové příklady „kritiky“ filosofů/humanistických vzdělavců: NOVOTNÁ, K. *K čemu jsou dnešní filozofové*. [online]. [10. 4. 2013]. Dostupné z: <http://blog2.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A101004_157535_blogidnes>.

³⁸ MURGAŠ, J. *Interpretace krátkých textů jako cvičení přesného čtení, myšlení a formulování*; str. 298.

³⁹ Šlo o ty předměty, které jsem již absolvoval a které mi při opětovném („neoficiálním“) absolvování umožnili „nahlídnout“ i na jiné složky, než na které se člověk primárně zaměří, při „oficiálním“ studiu – zejména jsem se soustředil na studenty; na to, jak reagují, jak probíhá komunikace mezi učitelem a žáky, etc).

Tedy, jak již bylo naznačeno v předchozí podkapitole, **centrem zkoumání jsou problémy studia filozofie, se kterými se setkal autor této práce – tedy já sám.**⁴⁰ Respektive mé zkušenosti a poznání, které jsem nabyl v procesu studia filozofie prostřednictvím interpretace.⁴¹ Jeden z impulsů, které sehráli roli při tvoření bakalářské práce, vycházel z následujících tezí⁴²: v dnešní době je úroveň studentů s humanitním zaměřením (ale i úroveň studentů obecně) jednoduše špatná. Studenti, hlásící se na takoveto („humanitní“) vysoké školy, přicházejí z různých středních škol (střední školy s technickým zaměřením nejsou výjimky – spíše naopak). Učitelé akademické obce to, podle mého soudu, „samozřejmě“ vědí a reagují na to. Projevuje se to tím, jak jsou „nastaveny“ úvodní kurzy studia. Pro představu cituji jeden z cílů předmětu „systematická filozofie“ na FF ZČU:

„Předmět má [...] také posloužit jako zprostředkující a sjednocující článek filozofického vzdělání pro studenty, kteří dosud filozofii neměli vůbec, i pro ty, kteří na různých středních školách filozofii různým způsobem absolvovali; přičemž všichni začínají – z různé výchozí úrovně tedy - se studiem filozofie na FF ZČU.“⁴³

Tedy se studentem, který přichází se špatnými znalostmi/dovednostmi je počítáno a pakliže se „snaží“, může se celkem bez potíží adaptovat/asimilovat v novém prostředí a tím dohnat „ztrátu“ a stát se nakonec „dobrým“ studentem⁴⁴ – takový student má být vděčný, že je mu

⁴⁰ Student humanistického programu (humanistika) na Západočeské univerzity v Plzni se zaměřením na studium filozofie.

⁴¹ Pakliže pracuji s těmito zkušenostmi a poznáním a také s mým osobním kontextem, je práce psána v „první osobě“: jelikož v práci jde (mimo jiné) o možnosti a obtíže studia filozofie určené ze subjektivního pohledu, nastala by zbytečná komplikace při výstavbě a formulování vět při „standardním“ způsobu psaní. Prosté formule „dle mého soudu“ či „myslím si“, které jasně signalizují onu subjektivnost a vyjádření autorových osobních zkušeností, by se museli například přepisovat na „podle našeho soudu“ či „jak si myslí autor této práce“. Psaní v první osobě práci zpřehledňuje a tím velmi přispívá ke snadnější orientaci čtenáře – je jasně odlišeno, co si myslí autor práce („já“) a co je autorovou interpretací odkazovaných autorit. Poslední argument pro zvolení takového postupu je, že výsledky práce jsou koncipovány zejména pro budoucí studenty - jestliže chci podat jakési „svědectví“ či osobní zkušenost o studiu studentům, chci tak učinit osobnější/přístupnější formou – jako student studentovi.

⁴² Nutno dodat, že tyto teze jsou velice subjektivně zabarvené, mnohdy diskutabilní a nepodloženy patřičnou argumentací, která by vycházela z tezí nějakých „autorit“. Ovšem i přesto tyto teze zde uvádím, neboť skutečně s touto prací úzce souvisejí a snad poslouží k lepšímu porozumění v následujícím textu.

⁴³ MURGAŠ, J., aj. *Systematická filozofie (KFI/SFH)*. [online]. [Cit. 20. 4. 2013]. Přístup možný po registraci. Dostupné z: <https://www.esf.kfi.zcu.cz/kompedium/?course=kfi_sfh>.

⁴⁴ Při sestavování těchto „myšlenek“ jsem vycházel z vlastní zkušenosti – sám jsem absolvoval velmi špatné předešlé vzdělání a jsem velice vděčen, že jsem dostal dobré zázemí k filozofickému rozvoji osobnosti; ba co víc, že mi bylo umožněno vůbec studovat. K tomu se váže poznatek, že ona vlastní zkušenost je možná málo „přenosná“ – ve smyslu její obecnosti (nevím, jak to „chodí“ jinde, než tam, kde jsem „byl“ – tedy na katedře filozofie ZČU).

umožněno studovat.⁴⁵ Začínající student filozofie má možnost „čerpát“ vědění z mnoha metodických příruček/publikací, které se speciálně studentům věnují – mají jim „dát“ zázemí v následujícím studiu.⁴⁶ Tyto publikace jsou psány odborníky, zkušenými pedagogy a jejich přínos a uplatnění jsou nepochybné. Ovšem jak fungují „doopravdy“? Jak jsou využívány v praxi samotnými studenty? Podle mého soudu ne moc dobře. Tyto publikace jsou – jak jsem mohl bezprostředně spatřit – velmi často studenty používány „samovolně“ – bez sebereflexe vlastního vývoje, který byl učiněn právě na základě používání těchto příruček. Pracují s nimi jen jako s „nutným zlem“, ne jako s něčím, co jim má pomoci – jako kdyby existovala určitá bariéra mezi studenty a učiteli, která znesnadňuje vzájemnou tvůrčí spolupráci a tím se ztrácelo veškeré úsilí a „poselství“ učitelů při výuce vynaložené.⁴⁷ Osobně v těchto příručkách shledávám veliký potenciál, jak si osvojit „dobré“ studijní návyky a sám skripta intenzivně využívám v této práci (viz dále).

Jedním z pedagogů, věnujících se problémům studia filozofie, je PhDr. Jaromír Murgaš PhD (dále jen JM). Zejména ve skriptech *Základy interpretace filozofických textů*⁴⁸ (ale i v jiných článcích/příručkách, které jsou speciálně používány pro jednotlivé kurzy/předměty, které JM vyučuje). V těchto skriptech se primárně pojednává o základech interpretace filozofických textů. Využívám metod a „technik“, v těchto skriptech se vyskytujících, ve vlastní práci – „beru“ si je za „své“. Ovšem tak činím určitým způsobem, s určitými pravidly:

„Interpret se mentálně nikdy prostě jen „neztotožní“ s textem nebo autorem.

**Tzn. „nevleze“ „do nich“, aby mluvil „místo nich“; nestane se autorovou hláskou
troubou atp. Vždy stojí „mimo“ text a autora – a i když se je snaží co nejlépe pochopit a**

⁴⁵ Z takto nastaveného programu vzniká ovšem i jiný scénář: student, který přichází naopak s velice dobrými znalostmi/dovednostmi (zpravidla z „kvalitních“ středních škol) se může potýkat s určitým znechucením nad tím, co mu obor nabízí (myšlenky typu „vždyť tohle už dávno znám“, či „to jsou zbytečnosti“). Nutno dodat, že takovéto myšlenky/pocity pramení spíše z „nevyzrálosti“ a nepochopení. Plný potenciál filozofického studia se projeví až za nějaký čas – pochopení toho, „co se po nás chce“ potřebuje „vyzrát“!

⁴⁶ Publikace poskytují určité metody/přístupy/způsoby/myšlenky, jež studentovi mohou pomoci studovat „dobře“.

⁴⁷ Samozřejmě je faktem, že toto „selhávání“ je povětšinou způsobeno ne ne-schopností studentů, ale jejich ne-spoluprací (musí fungovat nějaká komunikace – zpětná vazba/odezva studentů na „vedení „učitelů; diskuze mezi studenty a učiteli a hlavně aktivní, tvůrčí přístup ke studiu jsou spíše ojedinělým jevem). O tento přístup studentů ke studiu však v této práci nejde.

⁴⁸ MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I. Interpretace k osvojení obsahu textu*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2011, 120 s. ISBN 978-80-261-0034-8.

pak co nejlépe vysvětlit, zůstává někým jiným a v alespoň minimální distanci. Zůstává sám sebou, myslící osobou, která prostě pracuje s určitým materiálem.“⁴⁹

Jinými slovy využívám různých „technik“ ze skript JM, které – podle mého soudu – lze obecně označit jako interpretační pravidla a „pomůcky“ k osvojování obsahu textů. Konkrétně se jedná o „slovíčkaření“⁵⁰, „rozčlenění písmem“⁵¹, využívání obrázků⁵², „uzávorkování“⁵³, atd. K tomu, abych si tyto interpretační pravidla a „pomůcky“ patřičně osvojil, bylo potřeba „interpretačně“ přistoupit přímo k samotným interpretačním metodám/postojům/„technikám“ v těchto skriptech se vyskytujících – k jejich osvojení a následnému používání v praxi. Jelikož ony „techniky“ jsou v konkrétních realizacích silně individuální/subjektivní, nejde mi o to snažit se napodobovat „styl“ JM, ale o to „**pochopit“ a následně „uchopit“ tento „styl“ v interpretačním postoji, ve kterém zůstávám „sám sebou“ – jako „myslící osoba“.** (tzn. být v „módu“ interpretačních metod s aktivním vědomím svého interpretačního postoje). Tím chci docílit aktivního/tvůrčího využívání oněch „technik“ v této práci⁵⁴. Čili z hlediska těchto myšlenek lze na tuto práci – mimo jiné – nahlížet jako na jakési „**svědectví“ toho, jak „fungují“, jak se „projevují“, ony příručky ve studiu – tedy v praxi; subjektivně na konkrétním jedinci-studentovi.**

2.5 Metody „dobrého“ učení filozofie

V předešlých kapitolách se bez vysvětlení pracovalo s frází „studovat dobře“. **Nyní poukážu na klíčové aspekty, které charakterizují „dobré“ studium v kontextu této práce.**⁵⁵ Poté se zaměřím na metodu učení, která je, podle mého soudu, velice nápomocná k osvojování filozofických nauk. Ovšem prvně je potřeba zmínit jakousi „nekompletnost“/„neuzavřenost“ svých názorů/závěrů – v tomto případě lze říci, že existují i

⁴⁹ MURAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I.* str. 31.

⁵⁰ Tamtéž, str. 24-25.

⁵¹ Tamtéž, str. 38.

⁵² Tamtéž, str. 7-75.

⁵³ Tamtéž, str. 83-84.

⁵⁴ Samozřejmě oproti JM s pozice méně „zkušenějšího“ – tudíž vše je méně promyšlené a „kvalitní“, ale odpovídající mé dosavadní úrovni.

⁵⁵ Nutno dodat, že nezachycuji všechny aspekty/roviny „dobrého“ studia. Jednak jsem již o dílčích aspektech pojednal v jiných kapitolách zejména vznesením nároku na pěstování „řemesla“ humanitních oborů a akcentováním čtení primárních textů (viz kap. 4.1). A také proto, že mě jednak omezuje rámec bakalářské práce, ale hlavně má vlastní filosofická „nevzrállost“ – jednoduše další aspekty nevidím, respektive je nevidím dostatečně kvalitně/promyšleně/„filozoficky“.

jiné metody učení, minimálně stejně „nosné“. ⁵⁶ K tomu se váže důležitá poznámka: nejde o to, abych si těmito „upozorněními“ „podkopával“ svá vlastní tvrzení; ba naopak – jde mi o to „ukázat“, a tím vlastně i aktivně prezentovat, jakýsi „relativismus“ vlastní práce. Tedy poukázat na relativismus, jako na jeden z prvních předpokladů filozofování, jež je nutné mít, jakožto student humanistiky, „aktivně“ na paměti. Ovšem relativismus jako východisko bakalářské práce, ne její závěr:

„Člověk nemůže ani ve filozofii jen „donekonečna uvažovat či krčit rameny“ a nic dál. Musí také vyvozovat a činit určité přínosné závěry! Na jednu stranu jsou to závěry platné, na něž autor „vsadí“; na druhou stranu jsou ale i „otevřené, dočasné“ – otevřené dalšímu poznání a přehodnocení [...]“⁵⁷

Po malé odbočce navážu na hledání charakteristiky „dobrého“ učení následující úvahou:

Při studiu snad neexistuje deprimovanější skutečnost, než zjištění, že úsilí, jež bylo vynaloženo při učení, přišlo vniveč – bylo zapomenuto. Ovšem to se děje zcela přirozeně: vědění/umění, které člověk dobře ovládá, se „ztrácí“, když se s ním přestane pracovat. Na tento „jev“ lze „poukázat“ následující analogií: takový gymnasta denně trénuje, až dosáhne určité úrovně svých dovedností. Pakliže přestane trénovat, úroveň ztrácí – o to víc, čím je doba „netrénování“ delší. Po nějaké době v něm zůstane už jen jakýsi „otisk“ původního umění – není to on „na vrcholu“, ALE je svým uměním „nějak“ poznamenán. Jestliže se rozhodne, že se dostane zpět na vrcholnou úroveň, může se zdát, že začíná skoro od začátku. Ovšem onen „otisk“ bývalé úrovně způsobí, že se zpět na „vrchol“ dostává mnohem rychleji, než poprvé – jakoby si tělo spíše „rozpomínalo“, než že by se znovu muselo vše učit. Navíc má znalosti („know-how“), které umocňují onen návrat na „vrchol“. **Tak to funguje i při studiu** – člověk se tzv. „drtí“ na zkoušku, jen aby před státní závěrečnou zkouškou zjistil, že si už nic nepamatuje. Ovšem důležité je, jak si nic nepamatuje:

⁵⁶ Např. lze uvést „klasickou“ metodu učení tzv. „drilem“, kde se student prostě učí a učí, do té doby, než objeví smysl drilu. (PERLS, F. *Gestalt terapie doslova*; str. 32.)

⁵⁷ MURGAŠ, J. *Systematická filozofie (KFI/SFH): 1. Co je filozofie, filozofování* [online]. [Cit. 20. 4. 2013]. Přístup možný po registraci. Dostupné z: <https://www.esf.kfi.zcu.cz/kompendium/?course=kfi_sfh&page=00000004>.

Nejde o to zabránit takovéto ztrátě vědění (to asi ani nelze) – jde o to, vytvořit si takový systém učení, který umocní sílu filosofického „otisku“ v nás – tedy jde o to učit se „dobře“.

Čili hledám takový systém učení, který při zpětném studiu, zaručí efektivitu „rozpomínání“ se na věci, jež už byli známy, jen byly pozapomenuty. Tedy systém, který zaručí, že zpětné učení nebude učením „odznovu“, ale bude to učení jako „**rozpomínání**“.⁵⁸ Takovýto systém je silně individuální, ovšem lze upozornit na určité **skutečnosti, které pomohou předcházet chybám**, jež mohou při studiu nastat. Také je možno prezentovat **věci/pomůcky/teze, které pomohou „vylepšit“ onen systém učení**.

Jestliže předešlá „úvaha“ vznesla požadavek na prezentování „pomůcek“ „dobrého“ studia, nyní jednu z nich představím.

Jeden ze základních předpokladů „dobrého“ studia filosofie vidím v metodě učení, kterou sám používám a se kterou jsem se setkal následovně: v průběhu tvoření bakalářské práce jsem zjistil, že pouze s vlastními zkušenostmi a poznáním nejsem schopen shromáždit „kvalitní“ materiál, obstojný pro bakalářskou práci. Uchýlil jsem se tedy ke studiu pramenů, jež se tematicky shodují s mými – již nabytými – zkušenostmi. Následnou komparací mé učiněné zkušenosti s teorií (stanoviska jiných – „vyzrálějších“/zkušenějších – autorů) jsem se snažil dospět k určité syntéze poznatků a tím ucelit a „zkvalitnit“ své vlastní poznání. Při tomto procesu se mi „vyjevila“ (na základě sebereflexe dosavadního pokroku mé práce) metoda učení, kterou jsem samovolně/nevědomky uplatnil – na sobě samém.

Jedná se o metodu učení, kterou jsem pracovně nazval „**zkušenost – reflexe – teorie**“. S metodou jsem se již v minulosti setkal v učení Gestalt psychoterapie, konkrétně u F. Perlse (jeden z hlavních zakladatelů této terapie) a také v tomto kontextu ji uchopuji a pracuji s ní. Perls ve svém výkladu o učení vyzdvihuje „objevování“, jako jedinou metodu efektivního učení.⁵⁹ Uvádí výmluvný příklad:

⁵⁸ Opět lze využít motivu, kde se snažím stavět „dobré“ studium do opozice ke studiu, které je jenom „jakoby“ (viz kap. 2.3).

⁵⁹ PERLS, F. *Gestalt terapie doslova*; str. 32-33.

„Učení je objevování.[...] Můžete říkat dítěti stokrát, že kamna jsou horká, a nepomůže to. Dítě si to musí pro sebe objevit.“⁶⁰

Schematicky vyjádřeno:

- 1) nejdřív zkušenostní prožitek („spálení se o kamna“)
- 2) pak reflexe („au, to pálí – to se mi nelíbí“)
- 3) potom srovnání s teorií („na horká kamna se nesahá, protože...“)
- 4) a nakonec „objev“ („rodiče měli pravdu – na horká kamna se nesahá“)
- 5) a důsledky „objevu“ („na horká kamna sahat nebudu“)

Tak jsem pro sebe „objevil“ tuto metodu a osobně ji považuji za onu „pomůcku“, která výrazně napomáhá filosofickému „otisku“, jež podmiňuje „dobré“ učení.⁶¹ Proto se stala klíčovým prvkem pro mou práci – v jejím duchu byla vystavěna prakticky celá bakalářská práce. Ba co víc: v následujících kapitolách chci poskytnout rady budoucím studentům – je tak činěno s velkým akcentem na tuto metodu, neboť se s ní plně ztotožňuji (na základě již uvedené osobní zkušenosti) a myslím si, že by měla plnit klíčovou roli na poli studia filozofie.⁶² Tedy ještě jednou využívám Perlsovi teze, ale nyní s mojí „konfigurací“:

Pro mě je „dobré“ učení *objevování*.

2.6 Využití obrázků

Dalším, velice obohacujícím prvkem, který může umocnit efektivnost „dobrého“ učení je využití obrázků. Tak například v Platónově „podobnosti o jeskyni“ (na textu, který později využiji v interpretaci) nemusí být zcela jasné, jak je jeskyně vůbec situována. To může být

⁶⁰ Tamtéž str. 33.

⁶¹ Dokonce si troufám tvrdit, že tato metoda jde „hlouběji“. Poznání touto metodou „objevené“ je tak úzce spjato s vlastní/osobní zkušeností, že už nejde o nějaký „otisk“ něčeho „cizího“, co potřebujeme jen pro splnění nějakého cíle (např. k dosáhnutí akademického titulu). Ale spíše o něco, co výrazně formuje či deformuje studentovu osobnost – takovéto poznání zůstává „živé“ a vlastně součástí nás samých.

⁶² Nutno poznamenat, že není jediná – tj. je to jedna z možných metod „dobrého“ učení – pouze je mnou preferovaná. Avšak snažím se „platnost“/závažnost této metody náležitě „obhájit“ prostřednictvím myšlenek F. Perlse.

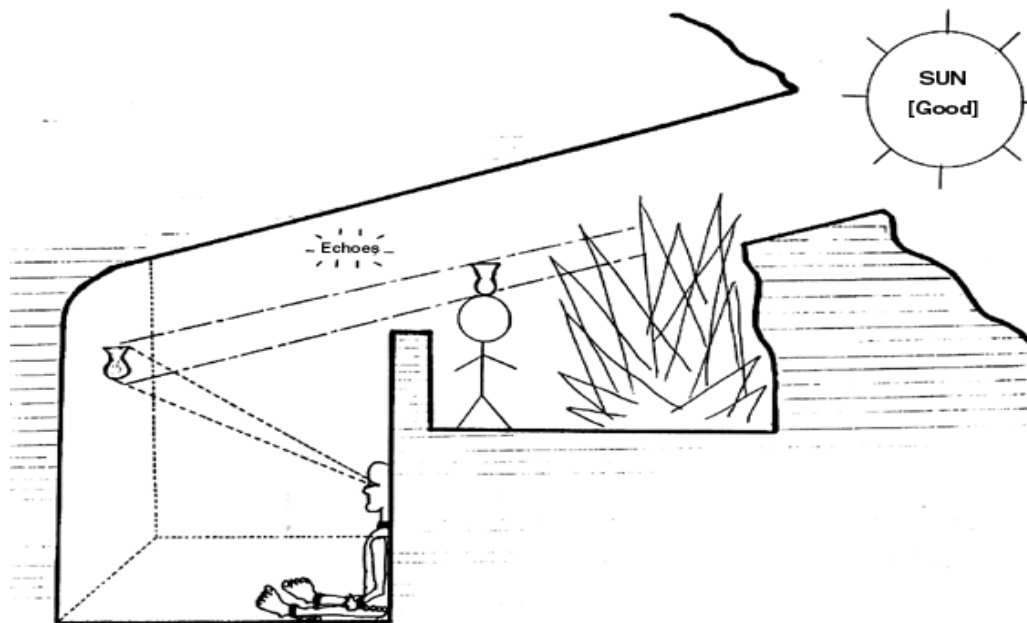
matoucí a tím se lze v textu „ztratit“, jen na tomto – vlastně jen jaksi „technickém“ – základu. Ovšem když si představíme opačný scénář (tj. mít obraz/představu již pevně osvojen/ou), znamená to, že je vytvořen velice slibný předpoklad k dobrému osvojení samotných myšlenek v textu. Jakási vizualita/bezprostřednost, jež lze „spatřit“ z obrázku, se skutečně jeví jako velice vhodný „pomocník“ při studiu. Při pohledu na obrázek, vyobrazující podobenství o jeskyni, máme vše zachyceno. Beze slov – „instantně“ – tomu nějak rozumíme. Samozřejmě je třeba slov, přesných formulací, abych někomu podal svědectví o tom, že tomu rozumím. Obrázek může pak sloužit spíše, jako východisko, základní pilíř, na němž se vystavují formulace/sdělení při bezprostřední mluvě, či psaní. Znovu ovšem připomeňme zásadní věc, jež se nese všemi kapitoly – důraz na vlastní tvořivou práci, neboť:

„Člověk si věci osvojuje jejich *děláním*, nikoliv *zíráním* na ně.“⁶³

V tomto případě lze uvažovat o vytváření vlastních obrázků/nákresů/schémat: každý člověk je specifický a jeho metody/představy se mohou lišit – proto každému může vyhovovat něco jiného (právě to „jeho“). Ať už „ručně“, či na počítači vytvořený obrázek ještě více umocňuje kýžený efekt – kvalitní osvojování učiva. Neboť při vlastní tvorbě se pracuje s vlastním světem/věděním/zkušenostmi – každý si může vytvořit tak trochu svou vlastní představu (u „podobenství o jeskyni“ lze vyhledat mnoho různých představ „jak to vypadá“, a přitom žádná z nich nemusí být nutně dezinterpretací – jde o to najít si tu „svou“). Navíc při vlastní tvorbě je nutná ona kýžená vlastní invence/kreativita – tj. funkční obrázek není k dispozici „jako na talíři“ (stáhnutí obr. z internetu a „konec“).

Konkrétní závěr z toho vyplývající pro vlastní práci: využívání obrázků při osvojování učiva filozofie. Nejlépe pak využívat vlastní tvorby obrázků/schémat/„črtů“.

⁶³ Tamtéž; str. 38.

Obr. 1 Jedna z možných představ „podobnosti o jeskyni“, která prezentuje onu možnost „vlastní práce“.

Obr. 2 Aníž bych se snažil sledovat kontext tohoto obrazu, lze z něho odvodit důležitý prvek interpretace: toto vyobrazení názorně prezentuje ten druh interpretace, který je v práci využíván pod názvem „interpretace „vlastní“ – **zaměřená na čtenáře**“ (viz kap. 3). Platónovi myšlenky jsou zde zachovány, ale pracuje se s nimi v kontextu té doby – se zkušenostmi autora obrazu. To znamená: 1) osvojení si idejí „cizích“ (v tomto případě Platónových) a 2) následné použití osvojených idejí na svoji zkušenost – na svůj svět. Tím se tyto ideje

jakoby „zfunkční“ – stanou se „živými“ pro toho, kdo takto s nimi pracuje, neboť je má uchopeny aktivně (pro svoje záměry). Tím ovšem hrozí dezinterpretace původních myšlenek – „člověk si tam přidává to své“. Proto je **velmi důležité aktivně používat schopnost rozlišení mezi tím, „jak to autor asi myslel“ a mezi tím, „jak s tím pracuji já“**. Tímto chci upozornit na další zásadní problém studia filozofie prostřednictvím interpretace – problém odstupu.⁶⁴

2.7 Využití mentálních map

Začněme definicí: **„Pojmové (myšlenkové) mapy** spadají do širšího okruhu tzv. mapovacích systémů, které slouží v nejširším smyslu slova k vizualizaci informací – v našem případě k vizualizaci znalostí a pojmových struktur obsažených v textu. **Smyslem pojmové mapy textu, je vizualizovat obsah a strukturu textu v takové podobě, která nám umožní lepší uchopení obsažených myšlenek a vztahů mezi nimi, jejich snadnější zapamatování a zasazení do kontextu toho, co už víme (propojování map).**“⁶⁵

Vytváření pojmových map je tedy další přínosnou metodou „dobrého“ učení. Mentální mapy fungují jako jakési „myšlenkové konzervy“. Zůstanou nám jen pojmy a vztahy mezi nimi – ostatní v textech se vyskytující lze v tomto kontextu pojmovou jako takové „podhoubí“ pro základní myšlenky, v pojmových mapách zachycené. Tak tedy, když se si student osvojí nějakou filozofickou nauku/učivo právě pomocí pojmových map, vytvoří si tím onen filosofický „otisk“, který je v „dobrém“ studiu žádoucí. Při zpětném studiu lze jednoduše využít pojmové mapy a její výborné vlastnosti „konzervace myšlenek“ – tedy zpětné učení nebude učením odznova, ale „rozpomínání“. Navíc tvoření mentálních map velmi přispívá k onomu „broušení“ klíčových dovedností studenta humanitních oborů, neboť vyžaduje velmi pokročilou filozofickou „zručnost“ a mnoho tvůrčí energie.

Konkrétní závěr z toho vyplývající pro vlastní práci: průběžně vypracovávat⁶⁶ mentální mapy k základním textům studia filozofie.⁶⁷

⁶⁴ MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I*; str. 31-32.

⁶⁵ MURGAŠ, J. *Interpretace filozofického textu: Pojmové, resp. mentální mapy* [online]. [Cit. 10. 4. 2013]. Dostupné z: <<https://moje.zcu.cz/wps/myportal/predmety/kfi/ift/studijnimaterialy>>.

⁶⁶ A tím tuto techniku trénovat, neboť je velice náročná – v podstatě nelze počítat s nějakými pozitivními výsledky hned zprvopočátku využívání této metody.

⁶⁷ Pozn.: v průběhu vypracovávání interpretace textu, pojednávajícím o „podobnosti jeskyně“ (viz kap. 4) jsem pracoval na mentální mapě k tomuto textu určené. Ovšem nepodařilo se mi (ani v časovém horizontu jednoho měsíce) vypracovat mapu „dobře“. Zpětnou sebereflexí jsem zjistil, že to bylo zejména tím, že jsem neměl

3 INTERPRETACE – VÝCHOZÍ PRINCIPY

„Texty - a nejen filozofické, ale ty vždy - bývají vrstevnaté a stupňovité. Něco se k nim musí dohledat, něco promyslet, něco prožít. [...]“⁶⁸

Nyní se práce bude zabírat výchozími interpretačními principy, které budou využívány v následné konkrétní interpretaci textu (viz kap. 4.4.1). Při interpretaci textu budou využívány v zásadě dva rozdílné interpretační přístupy, jež vycházejí z předešlé citace. Také uvedu třetí interpretační přístup, který v následné interpretaci bude využit minimálně, jen „náznakově“.⁶⁹

Schematické zobrazení interpretačních postupů:

- 1) interpretace k osvojení obsahu textu – zaměření na text („promyslet“)
- 2) interpretace pomocí výkladů z učebnic filozofie – zaměření na kontext („dohledat“)
- 3) interpretace „vlastní“ – zaměření na čtenáře („prožít“)

1) První interpretace je zaměřena čistě na text – tzn. využít metodu zpracování textu opřenou o studium vnitřní stavby a souvislosti, „logiky“ daného textu. Primárně půjde o to „zmapovat“ a rozčlenit text, abych mohl pomocí vlastního výkladu zachytit základní sdělení textu – jakousi „nosnou kostru“. Zejména tak budu činit pomocí „reference“, „rozčleněním“ textu a ujasněním toho, o jaký „typ“ textu jde – určením „žánru“ textu.⁷⁰ V následné „diskuzi“ uvedu „nejasnosti“, které vzešly z mé interpretace textu. Tento interpretační přístup se opírá o publikaci PhDr. Jaromíra Murgaše CSc.: *Základy interpretace filozofických textů I.*⁷¹

interpretovaný text ujasněn ani „normální“ interpretační metodou. Tedy poznatek z toho vyplývající: pakliže se člověk/student rozhodne vypracovat „dobrou“ mentální mapu k nějakému textu, nutně musí již předem textu rozumět – nejlépe pak, aby textu rozuměl v takové úrovni, aby byl schopen podat o textu svůj „výklad“ (co to je výklad viz kap. 4).

⁶⁸MURGAŠ, J. *Interpretace filozofického textu KFI/IFT* [online]. [Cit. 10. 4. 2013]. Dostupné z: <<http://moje.zcu.cz/wps/portal/predmety/kfi/ift>>.

⁶⁹ Pozn.: v průběhu vypracování bakalářské práce se oblast zkoumání zkorigovala do takové podoby, že nezbyl prostor k praktickému využití tohoto interpretačního přístupu. I přesto tento interpretační přístup zde ponechávám alespoň v teoretické podobě – tedy jako jednu z potenciálních možností, jak interpretovat. Zejména proto, že věřím, že i takto rozpracovaný/„nedotažený“ výklad dané problematiky má určitou „sdělnou“ hodnotu.

⁷⁰ Vše je rozvedeno (i s patřičným odkazováním) v kap. 4.1.4, tudíž zde je uvedený postup jen naznačen.

⁷¹MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I. Interpretace k osvojení obsahu textu*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2011, 120 s. ISBN 978-80-261-0034-8.

2) Druhý interpretační přístup navazuje na předchozí. Poznatky vytěžené z mého výkladu a diskuze budou komparačně konfrontovány s výklady z běžných učebnic filozofie. To za cílem zkompletování mého interpretačního výkladu. Tedy poznatky, které jsem získal „čistě“⁷² na základě studia textu, se pokusím „vpravit“ do kontextu, který jsem vyhledal za pomoci učebnic filozofie.

3) „Texty a jejich myšlenky můžeme "chápat" , když si jejich obsah přebereme a srovnáme v hlavě. Avšak CHÁPAT doopravdy je můžeme jen když si to také propojíme se zkušeností a uvědoměním! Se zkušeností, kterou jsme už udělali - nebo kterou děláme - anebo právě experimentálně vyzkoušíme...a to se týká i textů filozofických, tedy dosti abstraktních. [...]"⁷³

Jako jakousi nadstavbu – nikoli však méně významnou – tvoří třetí interpretační přístup, který je zaměřen na **čtenáře** – tj. těžší z textů takové poznatky, které přímo souvisí s životem interpreta. Tedy akcent je výrazně směřován na jedince, jakožto osobnost/individualitu/jedinečnost. Nejde již o jakousi objektivnost, o přesné vyjádření autorových myšlenek⁷⁴ – jde o čtenáře.

Jedná se o interpretaci, silně ovlivněnou přístupy Gestalt terapie.⁷⁵ U této interpretace jde o ono „CHÁPÁNÍ doopravdy“, prostřednictvím „propojení se zkušeností a uvědoměním“. Jakoby myšlenky, jež jsou předkládány v textech, fungovali jako „spouštěče“ vlastní tvořivosti. Tím lze docílit vytěžení textu ve všech jeho rovinách a myšlenky, v nich obsažené, tak v sobě uchovat jako něco, co je „živoucí“ – co žije ve mně, se mnou (není to „jen“ „mrtvá“ informace, sloužící k tomu, abych uspěl u nějaké zkoušky a po úspěšné zkoušce pak tuto informaci zahodil, jako něco nepotřebného/zbytečného/mrtvého). Tím je také možné dopustit se jisté dezinterpretace myšlenek zachycených v textu (proto je – opět! – důležitá schopnost **rozlišování**, mezi touto interpretací a interpretací „klasičtější“). Jak je vidět, tato

⁷² Představa, že můj výchozí výklad vzešel čistě na základě interpretovaného textu, je naivní: „Člověk přistupuje k interpretaci vždy již s určitými předpoklady a s určitými „před-sudky“, s předem danými znalostmi, vlastními předpoklady, očekáváními, ba i soudy.“ (MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů* I; str. 8). Ale i přesto jsem se snažil výchozí výklad vypracovat v modu „ne-vědomého“ začátečníka – abych se mohl opravdu intenzivně věnovat obsahům v textu a také, abych simuloval situaci, která by mi umožnila přistoupit k textu z pozice začínajícího studenta (a tím lépe rozpoznal problémy studia filozofie).

⁷³ MURGAŠ, J. *Filozofie a zkušenost gestapu KFI/FZG* [online]. [Cit. 10. 4. 2013]. Dostupné z: <<http://moje.zcu.cz/wps/portal/predmety/kfi/fzg>>.

⁷⁴ Ovšem pro dobré pochopení textu nelze „klasickou“ interpretaci vynechat! Texty myšlenkově hluboké se většinou bez dobrého pochopení (bez intenzivní práce s nimi) neukazují v plné síle – člověk tu „sílu“ „nevidí“.

⁷⁵ Zejména učením již uvedeného F. Perlse (PERLS, F.: *Gestalt terapie doslova*. Olomouc: Votobia, 1996, 311 s. ISBN 80-7198-115-X).

interpretační metoda je poněkud specifická, ALE naprosto obohacující pro život člověka/filosofa.⁷⁶ Její úskalí tkví v tom, že není jednoduché najít texty, na které jde tuto metodu aplikovat – text musí být sám o sobě myšlenkově „hluboký“ a hlavně se myšlenky v něm obsažené musejí nějak střetnout s Vašimi zkušenostmi – jinak k nim zůstanete „nevidomí“. Takováto interpretace je velice plodná právě v souvislosti s metodou „zkušenost – reflexe – teorie“ (viz kapitola 2.4.1). Proto je u této interpretace zapotřebí dobrá schopnost porozumění textu a ochota k sebereflexi a reflexi procesu vlastního myšlení.

⁷⁶ Zejména v kontextu následující ideje: „**NESTUDUJEME PROTO, ABYCHOM BYLI NEJPRVE ODBORNÍKY A PAK LIDMI; JSME A MÁME BÝT LIDMI**“ (MURGAŠ, J. *K filosofickému profilu bakalářských humanitních studií*; str. 271.).

4 INTERPRETACE - PLATON: MÝTUS O JESKYNI

Nyní se práce bude zabývat problémy studia filozofie v praxi – prostřednictvím interpretace textu. Nejdříve však pojednám o metodickém přístupu, který jsem při sestavování této kapitoly uplatnil: z běžných učebnic filozofie⁷⁷ jsem vybral texty, které jsem se snažil osvojit/pochopit/„naučit“ pomocí interpretace, která vycházela z principů, jež byly uvedeny v předešlé kapitole. V bakalářské práci jsem na těchto textech chtěl prezentovat obtíže, jež nastávají při osvojování základního filozofického učiva. **Jelikož se způsoby zpracování textů dost podobali, rozhodl jsem se v této práci prezentovat – jako vzor všech – text jeden jediný.**⁷⁸

Textem ke zpracování je Platónovo proslulé „podobenství o jeskyni“⁷⁹ – tedy jeden z nejzákladnějších textů studia filosofie. Interpretace byla učiněna za pomoci již zmíněných skript PhDr. Jaromíra Murgaše CSc.⁸⁰ Interpretace také nebude předložena „čistou“ formou – tzn. i v samotné interpretaci jsou „zabudovány“ vysvětlivky, které komentují můj interpretační postup. I interpretovaný text samotný je „používán“ interpretační metodou „rozčlenění písmem“⁸¹, kterou lze zařadit mezi ty pomůcky, které pomáhají k větší efektivitě studia:

„vlastnoruční práce“ s omalováním a podtrháváním textu je samozřejmě, podle obecné psychologické zkušenosti, důležitým tělesně i psychicky aktivním přístupem k „práci“ s textem, efektivním způsobem jeho aktivního osvojování.“⁸²

⁷⁷ Jedná se o knihy, na které je v práci brán největší zřetel: *Filosofie* (I. Blecha) a *O myšlení* (K. LIESSMANN a G. ZENATY).

⁷⁸ Při prezentování dílčích problémů studia filozofie (viz kap. 5) však budu odkazovat i na jiné texty, pokud byl nějaký „problém“ „rozpoznán“ jinde, než na textu v této práci uvedeném (ovšem takovýchto problémů je minimum).

⁷⁹ LIESSMANN K., ZENATY G. *O myšlení*; str. 22.

⁸⁰ MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I. Interpretace k osvojení obsahu textu*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2011, 120 s. ISBN 978-80-261-0034-8.

⁸¹ MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I*; str. 52.

⁸² MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I*; str. 38.

(začátek interpretovaného textu)

S. – Sokrates, G. – Glaukon

S. Představ si lidi v podzemním příbytku podobném jeskyni, která má ke světlu otevřený dlouhý vchod po celé délce jeskyně. V této jeskyni žijí lidé od dětství spoutaní na nohou a na šíjích, takže zůstávají stále na stejném místě a vidí pouze rovně před sebe, protože pouta jim brání otáčet hlavou. Vysoko a daleko vzadu za nimi hoří oheň; uprostřed mezi ohněm a spoutanými vězni vede nahoru cesta, podél níž je postavena zídka na způsob zábradlí, jaká mívají před sebou kejklíři a nad nimiž dělají své kousky.

G. Vidím to před sebou.

S. Dále si představ, že podél zídky chodí lidé a nosí různé věci, které přecházejí nad zídku, sochy lidí i zvířat z kamene i ze dřeva, lidské výrobky rozličného druhu, přičemž pochopitelně někteří z nosičů mluví, jiní mlčí.

G. Předvádíš podivný obraz a podivné vězně

S. Jsou podobní nám. Myslíš si, že by takovíto vězňové mohli vidět ze sebe samých a ze svých druhů něco jiného než stíny vrhané ohněm na protější stěnu jeskyně?

G. Ne u Dia!

S. Rozhodně by nemohli tito lidé pokládat za pravdivé nic jiného než stíny těch umělých věcí

G. Nutně.

S. Nyní dávej pozor, co by bylo s jejich osvobozením z pout a vyléčením z nerozumnosti, kdyby se jim to přirozeně stalo takto: kdyby jeden z nich byl zbaven pout a přinucen najednou vstát, otočit šíji a jít se dívat nahoru do světla, mohl by to udělat pouze s bolestí a pro oslepující lesk by nebyl schopen dívat se na předměty, jež stíny tehdy viděl; co by podle tebe říkal, kdyby mu někdo tvrdil, že tehdy viděl jen přeludy, ale že nyní vidí správněji, neboť je mnohem blíže skutečnosti a obrácen ke skutečným předmětům, a kdyby mu na každý procházející předmět ukázal a nutil ho říci, co to je, nemyslíš, že by byl zmatený a domníval by se, že předměty tehdy pozorované jsou pravdivější než ty, které mu nyní ukazují?

G. Mnohem pravdivější.

S. A kdyby ho nutil dívat se přímo do světla, bolely by ho oči, odvracel by se a utíkal se k věcem, na které se může dívat, a byl by přesvědčen, že ty jsou skutečně jasnější než věci, které mu nyní ukazují?

G. Ano, tak.

S. Kdyby ho však někdo násilím vyvlekl odtud hrbolatým a strmým východem a nepustil by ho, dokud by ho nevytáhl na sluneční světlo, nepocíťoval by snad bolestně toto násilí a nevzpíral by se, kdyby přišel na světlo, mohly by snad jeho oči plné sluneční záře vidět něco z toho, co se mu nyní uvádí jako pravdivé?

G. Ne, alespoň ne hned.

S. Myslím, že by si musel zvyknout na to, kdyby chtěl vidět věci tam nahoře. Nejdříve by asi nejsnadněji poznával stíny, pak obrazy lidí a jiných věcí odražené se na vodě, později pak skutečné předměty; dále by pak nebeská tělesa a samu oblohu pozoroval v noci, dívaje se na světlo hvězd a měsíce, jako ve dne na slunce a sluneční světlo.

G. Jistě.

S. Nakonec by se myslím mohl dívat na slunce, nikoli na jeho obraz ve vodě nebo na nějaké jiné ploše, ale na slunce samo o sobě na jeho vlastním místě, a mohl by též pozorovat, jaké je.

G. Nesporně.

S. A pak by si už o něm udělal úsudek, že právě ono způsobuje střídání ročních období, běh roků a vše řídí ve viditelném světě a že v tomto smyslu je i příčinou všeho, co předtím viděl v jeskyni.

G. Je zřejmé, že by pak na to přišel.

S. A co když si vzpomene na svůj první příbytek, na svou tamější moudrost, na své tamější spoluvězně, nemyslíš, že se bude pokládat za šťastného pro tuto změnu, tamty však bude litovat?

G. Velice.

S. Jestliže měli mezi sebou zavedeny určité pocty, pochvaly a dary pro toho, kdo nejbystřeji vnímal procházející předměty a nejlépe si dokázal zapamatovat, které z nich obvykle chodili dříve, které později a které současně, a na základě toho věděl nejjistěji předpovědět, co přijde, nemyslíš, že by po nich toužil a záviděl těm, kteří byli u nich vyznamenáni poctami a mocí? Nebo snad ne naopak, že by chtěl, jak praví Homér, „třeba jako nádeník pracovat u nemajetného muže za mzdu“ a raději cokoliv vytrpět, než by měl mít takové klamně představy a žil tak jako ti tam?

G. Já si myslím, že by raději chtěl cokoliv vytrpět, než žít jako ti tam.

S. A uvaž ještě toto: kdyby takový člověk opět sešel dolů a posadil se na totéž místo, nenaplnily by se mu oči tmou, kdyby tak náhle přišel ze slunce?

G. Jistě.

S. Kdyby však měl závodit v posuzování oněch stínů s těmi, kteří jsou stále vězni, dokud se mu míhá před očima a spíše než by se mu oči uklidnily – toto přivykání by netrvalo krátce – nevysmáli by se mu a nemluvili o něm, že z té cesty nahoru přichází se zkaženým zrakem a že nestojí za pokus vyjít nahoru? A kdyby toho, kdo by je chtěl vysvobodit z pout a vyvést nahoru, mohli nějak dostat do rukou a zabít, zda by ho nezabili?

G. Jistě.⁸³

(konec interpretovaného textu)

4.1 Interpretace k osvojení obsahu textu

Obr. 3 Jak jsem již uvedl, obrázků využívám jako jednu z „technik“ „dobrého“ učení (viz kap. 2.4.2). Možností, jak „zachytit“ interpretovaný text je mnoho. Konkrétně tento obrázek jsem pro interpretaci zvolil proto, že je v něm ilustrována hlavní myšlenková linie velmi názorně (gesto „zakrývání očí“ před „světlem“, „skutečná“ váza, etc) a „komplexně“ (tj. není v něm znázorněna pouze jeskyně, ale i „povrch“)

⁸³ LIESSMANN, K.; ZENATY, G. *O myšlení – úvod do filosofie*; str. 212-214.

4.1.2 Ujasnění žánru a tématu

Žánr textu: didaktický výklad filosofických myšlenek formou dialogu – prostřednictvím mýtu (tj. mýtu se používá didakticky – k poukázání na něco co se – podle autora – vyskytuje ve světě lidí)

Téma: Text je v první řadě výklad (podaný „dialogem“ a to didaktickou formou prostřednictvím mýtu) **filosofických myšlenek autora**. Konkrétní prezentování autorových filosofických myšlenek bude uvedeno ve výkladu.

4.1.3 Reference textu

„Reference znamená: „[...] „můj“ popis textu, ve kterém jsou také zasazeny významné pojmy i části vět nebo celé věty z textu“⁸⁴

Text je Dialogem mezi Sokratem a Glaukonem. Glaukon je pasivní („přítakávající“) – řeč vede Sokrates. Místo rozhovoru není důležité – „Představ si lidi [...]“ – hned jsme přeneseni k představě, kterou líčí Sokratés. Text jsem pomocí analýzy rozdělil na tři části: 1) popis jeskyně a úloha lidí v ní, 2) cesta člověka z jeskyně a 3) navrácení již „osvobozeného“ člověka do jeskyně.

D Platón prostřednictvím Sokrata⁸⁵ předkládá mytickou představu jeskyně, v níž žijí lidé. Popisuje jeskyni – její prvky (nehybně spoutaní lidé/„vězni“, vchod ke světlu, oheň, zídka – chodící postavy, které nosí různé věci). Tímto popisem nám umožní vytvořit si určitou představu jeskyně – rozmístění dílčích prvků jeskyně a vztah mezi nimi.⁸⁶ Tak se nám

⁸⁴ MURGAŠ, J. Základy interpretace filozofických textů I; str. 55.

⁸⁵ Na základě tohoto pramene dle mého soudu nejde přesně rozhodnout, zdali je Platon jen prostředníkem Sokratových myšlenek – jen zapisuje, co Sokrates řekl. Nebo jestli jsou to myšlenky Platonovi – Sokrates jen jako postava, využitá v textu. Či nějaká kombinace – Platonovi myšlenky inspirované Sokratem, etc. V obecnosti ale jde říci, že je to dílo Platóna. Sokrates figuruje a vlastně je „jen“ postavou v jeho díle. Čili není „reálná“ osoba, je to funkce/součást/prvek textu, jehož autor je Platon.

⁸⁶ Jelikož využívám obrázku, jakožto jednu z „technik“ pro osvojování si obsahu textu, nezahrnuji do reference detailnější popis jeskyně (z hlediska velké názornosti obrázku, by to bylo poněkud kontraproduktivní)

utvoří představa **spoutaných lidí, kteří nemají jinou možnost, než „pokládat za pravdivé nic jiného než stíny těch umělých věcí“**, které nosí postavy za zídka.

2) Druhá část se zaměřuje konkrétněji na spoutané lidi z jeskyně – Platon/Sokrates popisuje scénář (vyprávění typu „co by se stalo, kdyby“...), ve kterém sleduje možnost lidí-„vězňů“, jak se vymanit z jejich „pout“ – „[...] co by bylo s jejich osvobozením z pout a vyléčením z nerozumnosti [...]“. Tato cesta „osvobození“ – podle mého názoru – začíná momentem, kdy je jeden z lidí zbaven pout a je „přinucen najednou stát, otočit šíjí a jít se dívat nahoru do světla“. Dále Platon/Sokrates popisuje tuto domnělou cestu. Je tak číne chronologicky – s jakousi posloupností ve vývoji cesty. Tento vývoj onoho „osvobození z pout“ lze rozdělit na pět „úrovní“/momentů: a) člověk je **odpoutaný z řetězů** b) člověk se s bolestí dívá se na ty **předměty, jejichž stíny měl jako „vězeň“ k dispozici** c) člověk je donucen dívat se **přímo do světla/ohně v jeskyni** d) člověk je vyvečen **ven z jeskyně, dívající se na předměty, stíny, odrazy** e) člověk „stojící“ stále vně jeskyně, tentokrát již **koukající přímo do slunce**.

Ono „osvobození“ Platon/Sokrates zakončí popsáním důsledků, které z toho vyplývají: „**A pak by si o něm (o slunci – pozn.) udělal úsudek, že právě ono způsobuje střídání ročních období, běh roků a vše řídí ve viditelném světě a že v tomto smyslu je i příčinou všeho, co předtím viděl v jeskyni.**“

3) Třetí část lze pojmout, jako **pomyslnou**⁸⁷ „cestu již osvobozeného člověka zpět do jeskyně. Respektive Platon/Sokrates pojednává o pomyslné „konfrontaci“⁸⁸ mezi „vězni“ a „osvobozeným“. A to, autorem textu uvedenými, čtyřmi situacemi:

a) Moment, kdy si „osvobozený“ člověk „**vzpomene na svůj první příbytek, na svou tamější moudrost, na své tamější spoluvězně**“. Toto „vzpomenutí“ je doprovázeno prezentováním pocitů „osvobozeného“, prostřednictvím Sokratovi otázky s následnou kladnou reakcí Glaukona: S. „**nemyslíš, že se bude pokládat za šťastného pro tuto změnu, tamty však bude litovat? G. Velice.**“

b) Poté Platon/Sokrates uvádí představu, která „pracuje“ s již naznačenou **konfrontací mezi „vězni“ a „osvobozeným člověkem“** – Platon/Sokrates **popisuje činnosti „vězňů“**: „Jestliže měli mezi sebou zavedeny určité pocty, pochvaly a dary pro toho, kdo nejbystřěji

⁸⁷ „Pomyslnou“ ve smyslu „skutečné“ realizace této cesty – onen návrat je, dá se říci, další představou v představě (cesta „vysvobození“ z „pout“) na půdě představy („lidé v podzemním příbytku“).

⁸⁸ Konfrontace jako můj „referenční“ pojem – Sokrates přímo o konfrontaci nehovoří. To já z pozice interpreta, referuji o textu a nahlížím na tento konkrétní obsah textu jako na konfrontaci mezi „vězni“ a „osvobozeným“. To vše na půdě mé představy o Platonově stylu psaní textu, který pojímám jako didaktický výklad „něčeho“ (viz kap. 4.1.4), pomocí několika „představ“.

vnímal procházející předměty a nejlépe si dokázal zapamatovat, které z nich obvykle chodili dříve, které později a které současně, a na základě toho věděl nejjistěji odpověď, co přijde [...]“**, ke kterým nepřímo⁸⁹ uvede (za souhlasu Glaukona) perspektivu „osvobozeného“ člověka (to, jak na tyto činnosti „osvobozený“ člověk nahlíží – jak se k nim staví): „osvobozený“ člověk „[...] by chtěl, jak praví Homér, „třeba jako nádeník pracovat u nemajetného muže za mzdu“ a raději cokoliv vytrpět, než by měl takové klamné představy a žil tak jako ti tam.“**

c) Dále Platon/Sokrates uvede zmínku o tom, **co by se stalo, kdyby se „osvobozený“ navrátil na své původní místo v jeskyni:** „S. [...] nenaplnili by se mu oči tmou, kdyby tak náhle přišel ze slunce? G. Jistě.“. Ovšem s pozdějším dodatkem, že ono „naplnění očí tmou“ by nebylo okamžité: „[...] **toto přivykání by netrvalo krátce** [...]“

d) V „**poslední**“ (rozuměj podle mého rozdělení poslední pasáži je ona (také mnou – nikoli autorem interpretovaného textu – uvedená) **konfrontace mezi „vězni“ a „osvobozeným“ více přímá – tj. „osvobozený“ je znovu na svém původním místě a je přímo konfrontován s jeho bývalými „spoluvězni“** tím, že se zapojí do již uvedených „činností“, které vykonávají vězni. V této části lze z pozice „osvobozeného“ sledovat dva momenty: 1. **Výsměch vězňů a jejich zamítnutí možnosti vyjít ven z jeskyně:** „Kdyby však měl závodit v posuzování oněch stínů s těmi, kteří jsou stále vězni, [...] nevysmáli by se mu a nemluvili o něm, že z té cesty nahoru přichází se zkaženým zrakem a že nestojí za pokus vyjít nahoru?“ [...] G. Jistě. 2. **„Vraždění“, které by vězni chtěli uskutečnit na tom, kdo by se je pokusil „vysvobodit z pout a vyvést nahoru** [...]“.

Dále lze samostatně rozvést onu možnost vězňů, jak se vymanit z pout – je to možnost prostřednictvím „cesty“, pro kterou je charakteristické následující:

a) Jakási **posloupnost či vývoj cesty**, kterou lze rozdělit na čtyři „úrovně“/momenty: 1. Člověk je odpoután z řetězů a s bolestí se dívá na ty předměty, jejichž stíny měl jako „vězeň“ k dispozici 2. Člověk je donucen dívat se přímo do světla/ohně v jeskyni 3. Člověk je vyvlečen ven z jeskyně, kde se dívá na předměty, stíny, odrazy 4. Člověk se kouká přímo do slunce.

⁸⁹ „Nepřímo“ ve smyslu formy vystavování textu – Sokrates/Platon sám neprohlásí: „myslím si, že to je...“. Glaukonovi dá na výběr z dvou proti sobě stojících alternativ a Glaukon je ten, který vyřkne: „Já si myslím, že...“. Nicméně, jak se domnívám, Platon by s tím také souhlasil.

b) Z vývoje cesty již naznačená „nucenost“ – člověk nejde sám od sebe, spíše proti jeho vůli!: „[...] přinucen najednou vstát [...]“; „[...] kdyby ho nutil dívat se [...]“; „[...] někdo násilím vyvlekl [...]“.

c) S „nucením“ související **bolest/„těžkost“** z této cesty vyplývající – člověk se chce vrátet zpět, vrátit se k tomu, co zná; nechce věřit novému – podle mého soudu – pro autora pravdivějšímu poznání, jež se mu „dostává“.

Nyní poukážu na jeden z interpretačních „momentů“, který ovlivnil způsob sestavování nosné linie textu (viz výklad). Když Sokrates představí své „podobnosti jeskyně“, Glaukon na to reaguje slovy: „Předvádíš podivný obraz a podivné vězně.“ Na to Sokrates odvětí: „**Jsou podobní nám** [...]“. To je důležitý moment – tím je vytvořena analogie mezi líčenou představou „života v jeskyni“ a „reálným“ životem lidí. Takže najednou **nejde o nějaké lidi z jeskyně – jde o „normální“ lidi.**⁹⁰

4.1.4 Výklad – nosná linie textu

„Při vypracování vlastního výkladu vycházíme z nezákladnějšího tvrzení úryvku a ze stavby textu – vztahu myšlenek [...]. Postupujeme ale nikoli v tom pořadí, v jakém byly původně [...], nýbrž v pořadí od nejdůležitějšího k méně důležitému, od podstatnějšího k vedlejšímu.“⁹¹

Snažím se o co nejstručnější, ale zároveň nejpresnější – a tím i nejvýstižnější – formulace, jaké jsem schopen.⁹² Také (kvůli „čistotě“ tezí) nebudu již „vpravovat“ do výkladu

⁹⁰ Tady je důležité upozornit na důležitost rozlišování mezi kontextem interpreta a kontextem interpretovaného textu. Tak třeba kdybych uvedl formulaci „text je vlastně o reálných lidech – tedy o nás“, tak bych se dopustil hrubé dezinterpretace (viz obr. 2 v kap. 4.4). Neboť jak by mohl Platon psát o nás? Vždyť „my“ žijeme přeci v úplně jiné době, vzdálené tisíce let, než autor interpretovaného textu. Navíc ono „my“ je také nějak myšleno a na to je třeba také dávat pozor – moje představa o výrazu „my“ bude zcela jistě odlišná, než u kohokoli jiného. Mohu ještě dodat, že text může být „aktuální“ – tj. lze ho vztáhnout i na jinou dobu (jiné lidi), než ve které vznikl. Ovšem to je třeba znovu uvést a rozlišit! (MURGAŠ, J. *Úvod do studia humanitních věd (KFI/USH): 3. Základy analýzy textu* [online]. [Cit. 10. 4. 2013]. Přístup možný po registraci. Dostupné z: <https://www.esf.kfi.zcu.cz/kompendium/?course=kfi_ush&page=00000035>.).

⁹¹ MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I*; str. 55.

⁹² Jelikož ve výkladu budu pokračovat v interpretaci, která se více zaměří na kontext, tento výklad využiji k znázornění nosné linie textu.

dovysvětlující komentáře typu „dle mého to autor myslí...“. Pro jakousi nutnost (**ono „slovíčkaření“, jako nezbytný prvek přesného/odborného myšlení**)⁹³ zde uvedu, že následující text je můj výklad interpretovaného textu. Dále, že mé výrazy, které jsou nějak myšlené v kontextu interpretovaného textu a mají specifický význam, jsou uváděny v uvozovkách. Vše pak koncipuji z pomyslného pohledu autora textu (tedy pro tuto situaci pojmy autora neuzávorkuji).⁹⁴ Tudíž nejde o to kriticky hodnotit/posuzovat „pravdivost“ – z textu vybraných – výroků. Teze jsou podávány formou konstatování, neutrálně, jen jako zprostředkování myšlenek, které jsou (podle mého soudu) obsaženy v interpretovaném textu. Základní sdělení obsahu textu (tj. něco jako „nosná kostra“ textu)⁹⁵ jsem vypracoval takto:

„OBVYKLÉ“⁹⁶ POZNÁNÍ LIDÍ JE „OMEZENÉ“- „NEPRAVDIVÉ“ – lidé jsou jako vězni, kteří nemají jinou možnost, než poznat pouhé stíny skutečných věcí.

EXISTUJE MOŽNOST, JAK DOSÁHNOUT JINÉHO-„PRAVDIVÉHO“ POZNÁNÍ – cestou/„přerodem“ od „obvyklého“ poznání (od stínů) ke slunci⁹⁷

ČLOVĚK, KTERÝ DOSÁHNUL „PRAVDIVÉHO“ POZNÁNÍ NENÍ MEZI VĚZNI VÍTÁN.

4.1.5 Diskuze

„Nemohu-li něco pochopit, je často lepším vysvědčením do výsledného textu napsat, že nevím, co nějaká věta, pojem apod. přesně znamená, než si toho nevšimnout nebo to zatajovat. Ke vzdělání patří právě to, že když něco nevím, tak si uvědomím, že to

⁹³ MURGAŠ, J. Základy interpretace filozofických textů I; str. 24-25.

⁹⁴ Na půdě myšlenky o interpretačním postoji: „Tak se také může stát, že se interpret – pro lepší ukázání obsahu – někdy i za text skutečně postaví, ztotožní se s ním, na chvíli. Ale jen na chvíli a ne vnitřně [...]“ (MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I*; str. 32.)

⁹⁵ MURGAŠ, J. Základy interpretace filozofických textů I; str. 74-75.

⁹⁶ Slovo „obvyklé“ jsem použil proto, aby i z tohoto hlavního sdělení bylo patrné, že existuje (podle autora) i jiná možnost poznání, než je ta „obvyklá“. Co je to „obvyklé poznání“ je pak spíše otázkou do diskuze.

⁹⁷ Sám „cítím“, že pojem slunce je význačný a nějak symbolický. Co je tím podle autora myšleno, se však pokusím „rozkrýt“ až s pomocí „dohledání“ kontextu z učebnic filozofie.

nevím. Tedy patří k němu znalost (své) HRANICE. To je jedna ze zásadních věcí, možná dokonce hlavní, kterou se „vzdělanec“ liší od „nevědomého“.⁹⁸

V duchu těchto citovaných tezí jsem pojal „diskuzi“ zejména jako „sběru“ nejasností (v interpretovaném textu mnou objevených), které se budu snažit pochopit až pomocí dohledávání kontextu (viz kap. 4.2). V zásadě lze shrnout ony „nejasnosti“ takto:

1) Co to je slunce v kontextu interpretovaného textu.

2) „Kdo nebo „co“ donutí „vězně“ dosáhnout „pravdivého“ poznání: Tento moment je důležitý a zároveň – pro mě – nejasný. Pakliže s touto představou již pracuji jako s něčím, co se týká reálného světa, tak nevím, jak se stalo, že je vězeň zbaven pout. A také to, že je PŘINUCEN. Kým/čím?

3) Jak chápat cestu k pravdivému poznání znázorněnou v textu, pomocí autorem vytyčené analogie – tj. jak si představit onen „přerod“ (můj pojem značící „osvobození“ vězně od „nehybného“ místa v jeskyni po konečné „udělání úsudku“ o tom, „že slunce je příčinou všech věcí, co předtím viděl v jeskyni.“)

4) Nakolik se projevuje Sokratův vliv na Platonův styl psaní a filosofický „náboj“ psaní.

5) Jaký je tedy podle Platona vlastně rozdíl mezi a) „nepravdivým“ a b) „pravdivým“ poznáním.

4.2 Interpretace pomocí výkladů z učebnic filozofie

V předešlé kapitole jsem si pomocí výkladu stanovil „nosnou kostru“ textu. Z této „kostry“ či linie textu vyplývá, že vidím tři základní momenty/sdělení, které (podle mého) lze označit za „nosné myšlenkové jádro“ textu, od kterého se odvíjí vše ostatní. Nyní doplním toto „jádro“ textu další „vrstvou“ myšlenek a představ („obalím kostru“)⁹⁹ a tím zkompletuji

⁹⁸ MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I*; str. 43.

⁹⁹ MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I*; str. 75.

interpretační výklad. Ono doplnění pak provedu na základě hledání odpovědí na „nejasnosti“, které jsem uvedl v diskuzi, a to s pomocí výkladů z učebnic filozofie:

1) „Ideje jsou tedy věčné předobrazy esencí (bytností) Platónova systému. V podobenství o jeskyni [...] zastupuje tuto ideu idejí slunce, zatímco přírodní věci v slunečním světle představují ony četné ideje.“¹⁰⁰

2) a 3) „Pro Platóna je vskutku duše nesmrtelná a do těla a „světa stínů“ sestupuje jen příležitostně. Před tímto vtělením pobývá v říši idejí, takže to, že je schopna rozpoznat za změní smyslových dojmů jejich dokonalejší vzory, je dáno tím, že se vlastně rozpomíná na to, co kdysi přímo zřela. Ba dokonce: každá duše je puzena k takovému rozpomínání a tuto bytostnou touhu po pravdě, dobru a kráse (jak ji nabízejí čisté ideje) chápe Platón jako ERÓS, lásku.“¹⁰¹

4) „Názor, že z Platonových dialogů mluví pravý (historický) Sókratés, není ve vědě jistý. Podle některých badatelů [...] jsou Sókratés jako osoba a jeho působení stěžejně postižitelné a Platón ústy Sókratovými vyjadřuje své vlastní myšlenky.“¹⁰² (pozn. tuto myšlenku uvádím proto, aby zazněla i jakási „otevřenost“ i zdánlivě jasných faktů – k poukázání na to, že student filozofie, který aktivně interpretuje text, má být v modu „kritické pohotovosti“, neboť i zdánlivě „jasná“ věc se může rázem stát něčím jiným, než jaká se prve – v modu „povrchního“ čtení – mohla jevit).

5) a) „Oblast zdání je oblastí smyslovosti. Smyslovost náleží materiálnímu, tělesnému světu. Uskutečňuje se našimi smysly (zrak, sluch, chuť atd.) a týká se smyslových jevů.“¹⁰³

b) „Oblast pravého bytí je oblastí duchovního světa. [...] Nemá nic společného se zdáním proměnlivých jevů a nerealizuje se ve smyslovosti, nýbrž vztahuje se k pravému bytí, které je neproměnné, zůstává stále stejné a je základem jevů [...].“¹⁰⁴

¹⁰⁰ ANZENBACHER, A. *Úvod do filozofie*; str. 43.

¹⁰¹ BLECHA, I. *Filozofie*; str. 39.

¹⁰² STÖRIG, H. J. *Malé dějiny filozofie*; str. 116.

¹⁰³ ANZENBACHER, A. *Úvod do filozofie*; str. 42-43.

¹⁰⁴ Tamtéž; str. 43.

5. PROBLÉMY A „ŘEŠENÍ“ INTERPRETACE

Nyní pojednám o dílčích problémech, jež byly zaznamenány při interpretaci předešlého textu. Při učení/osvojování interpretovaného textu jsem využil metod analýzy textu, jeho reflexe a interpretace. Průběžnou sebereflexí vlastní práce tak bylo „získáno“ množství problémů, na které bude nyní upínána pozornost – zmapováním problémů; ukázáním konkrétních řešení, které jsem využil při vlastní práci; poukázáním na důležité teze, na které je třeba při studiu filozofie „brát zřetel“. Ony problémy byly v zásadě korigovány/utvářeny dvěma předpoklady: musel jsem je pro „sebe“ „najít“/„objevit“ ve své vlastní práci (ve studiu filozofie prostřednictvím interpretace). A poté musely „projít“ pomyslným „akademickým sítem“ – musely být hodny bakalářské práce¹⁰⁵. Ovšem tímto – dle mého soudu nutným – redukčním přístupem jsem musel velmi značnou část mých zmapovaných problémů studia filozofie z práce vyřadit¹⁰⁶. Čili tato bakalářská práce se tematicky „vykryštovala“ až v samotném závěru bádání¹⁰⁷. A to natolik radikálně, že vlastně primární problém studia filozofie, jenž je prací sledován, je „**problém kontextu**“. Z toho vyplývá jeden poznatek, který se může jevit jako samozřejmý, ale je třeba ho vyřknout (zejména s přihlédnutím na nová zjištění): Bakalářská práce nechce – a ani nemůže – poukázat na všechny problémy, které se studiem filozofie souvisejí. Na půdě této teze lze práci považovat spíše za příspěvek do diskuze „problémů studia filozofie“, než za nějakého „všezahrnujícího průvodce“ studiem filozofie.

¹⁰⁵ Třeba taková „nechuť“ se učit je bezesporu velice podstatný problém, jež je třeba – při „dobrém“ studiu – intenzivně řešit. Ovšem pojednat o takovémto problému „netriviálně“ vyžaduje, podle mého soudu, už velikou moudrost/filosofii – a tu nemám. Navíc v rámci bakalářské práce je třeba mít nějaký ucelený koncept, který umožní promyslet „aspoň něco“ více do hloubky, než zaznamenat více věcí, méně „hloubavě“ – jen informačně.

¹⁰⁶ Byly to „problémy“, které jsem pracovním nazval takto: problém projekce; problém „horké krve“; problém absence „filosofické vášně“; problém kvantity učiva. Jelikož jsem se zredukoval téma problémů studia filozofie na „problém kontextu“, vypustil jsem také: „problém terminologie“; „problém stavby textu“; „problém přesné formulace vlastních sdělení“. Tímto výčtem chci prezentovat, jaký byl původní tematický záběr a tím obhájit onu nutnost redukce, neboť toto široké spektrum „problémů“ by vydalo na práci, kterou bych se současnou úrovní mým schopností nedokázal zrealizovat. Nutno však podotknout, že na jiné, neméně závažné, „problémy“ jsem poukázal již v předešlých kapitolách (viz kap. 6).

¹⁰⁷ I když teoretická východiska, která jsem na začátku práce vytyčil, byly tím hlavním činitelem, které postup práce výrazně determinovaly.

5.1 Problém kontextu

K tomuto, nyní již – v kontextu této práce – hlavnímu problému studia filozofie prvně uvedu výklad PhDr. Stanislava Starka CSc. o Gadamerově „hermeneutické“ nauce:

„Dochází zde ke střetávání dvou světů jakožto dvou okruhů jazykových struktur, světa toho, kdo interpretuje, a toho, kdo je interpretován. Pravdivé poznání vzniká jak jako výsledek spojení těchto dvou okruhů, snažíme se porozumět druhému a současně tak i nám samým.“¹⁰⁸

Znalost kontextu pro interpretaci/studium je bezesporu nezbytné (jak jsem již prezentoval v předešlé kapitole). Bez poznání „světa interpretovaného“ jednoduše nelze dojít k „porozumění“ myšlenek, jež jsou zachyceny v textech.¹⁰⁹ A někdy dokonce snad ani nelze počítat s pozitivními výsledky práce, aniž by student předem nebyl obeznámen s kontextem; že by neabsolvoval určitou přípravu do problematiky (lze uvést např. svým způsobem „komplikovaná“ díla L. Wittgensteina, či K. Marxe). Ovšem je nutno upozornit na nebezpečí, jež přináší přílišné spoléhání se na výklady jiných (tj. ty výklady, které již s kontextem pracují). **Bez vlastní práce s primárními texty a čerpání vědomostí o dané problematice prostřednictvím výkladů má za následek „zakrnění“ těch dovedností, o které nám při studiu filosofie jde!** (viz celá kap. 2) Ba dokonce se tímto přístupem ony dovednosti vůbec neprojeví – nebudou mít při studiu prostor. Což, nutno konstatovat z vlastní zkušenosti, se při studiu filozofie děje zcela běžně. Konkrétně na ZČU je nám předkládáno učivo, jež je potřeba si osvojit, takřka „na talíři“ (kompendium, etc). Což je činěno jistě z dobré vůle. Ovšem v praxi (jak na toto „dobrodiní“ reagují studenti) lze vidět, že studentům to neprospívá. Zlenivějí. Nebo spíše si ani nevypěstují návyku (ať už vědomě, ale i dost často nevědomě – čistě na základě toho, že si to neuvědomují) k vlastní poctivé práci. Pokusy učitelů, jak aktivovat dovednosti humanitního vzdělance jsou silně determinovány samotnými studenty. Tak třeba četba primárního díla, jež je podmínkou k absolvování nějakého předmětu, je studenty nahrazována četbou právě takovými výklady, jež nevyžadují aktivní zapojení studenta do své vlastní, osobní analytické práce s primárními texty. Jediná překážka, která

¹⁰⁸ STARK, S. *Filosofická antropologie*; str. 95.

¹⁰⁹ Tak třeba při čtení díla *Vladař* (MACHIAVELLI, N.: *Vladař*. 2. vyd. Praha : Argo, 2012, 155 s. ISBN 978-80-87021-73-6) se znalosti toho, kdy a proč byla kniha psána (tedy znalost kontextu), projeví tak, že to může vést k naprostému převrácení pohledu na celé dílo.

brání toto činit, je vlastní svědomí studenta¹¹⁰ Ovšem, myslím si (jak jsem již zmínil), že takovýto přístup ke studiu je také způsoben jen na základě nevědomosti – proto to zmiňuji. Neboť špatných studentů je mnoho a ty v této práci nejde. ALE jestliže existují jedinci, kteří chtějí studovat „dobře“, ale nestudují tak a to na základě své nevědomosti, je potřeba na to upozornit. Pakliže jsme poučeni z předešlých kapitol o důležitosti humanitního řemesla, je toto zjištění ještě více znepokojující. Z toho všeho vyplívá důležitý závěr:

Je nutné pracovat s primárními texty, abychom pěstovali naše řemeslo – řemeslo humanitních oborů!

Konkrétní závěr z toho vyplívající pro vlastní práci: tak jsem činil i ve své interpretaci – maximální využití vlastní práce, „čistě“ jen se samotným textem. Je to právě ono využití metody „zkušenost – reflexe – teorie“. Tedy důrazně jsem dbal na provedení vlastní zkušenosti před studiem teoretických konstrukcí jiných autorů¹¹¹. Teorii jsem využil, až pro následnou komparaci/„střet“ s vlastní – interpretací nabytou – zkušeností. Tedy ještě jednou: **kontext je důležitý, ba dokonce nezbytný, ALE je třeba umět rozpoznat ono „nebezpečí“. Nebezpečí, které vyplívá z přílišného lpění a spoléhání se na „vševysvětlující“ výklady, jejichž povrchním osvojováním¹¹² si sám student brání k rozvoji – k onomu „broušení“ klíčových dovedností studenta humanitních věd.¹¹³**

¹¹⁰ Což kombinací s často jen „tituluchtivým“ přístupem studentů ke svému vzdělání evidentně není „dobře“ – studium „jenom jako“.

¹¹¹ MURGAŠ, J. *Interpretace krátkých textů jako cvičení přesného čtení, myšlení a formulování*; str. 304.

¹¹² Tedy znovu ten mnou často zmiňovaný obrat – studium „jenom jako“.

¹¹³ Tamtéž; str. 304.

6 ZÁVĚR

Téma bakalářské práce se nakonec ukázalo, jako „dvojsečné“. Na jedné straně jsem prostřednictvím vypracování jednotlivých kapitol mnohdy došel k závěrům, které mě osobně velmi obohatili a které, jak pevně věřím, mohou být užitečné také začínajícím studentům filozofie. Jedná se zejména o **jasné vytyčení řemesla humanitního vzdělance**. Ze závěrů z tohoto tématu vyplývá, že **každý student musí umět číst, mluvit a psát**. Jelikož **studium humanitních oborů primárně vychází z četby textů**, zaměřil jsem se na studentovu **schopnost interpretace, jakožto nejzákladnější předpoklad „dobrého“ studia**. K oné schopnosti interpretace se váže pět pojmů, které pak definují schopnost či ne-schopnost studenta humanitních věd. Je to **umění myslet, rozlišovat, číst, psát a formulovat**. V průběhu vytváření bakalářské práce jsem se snažil na tyto klíčové pojmy odkazovat prostřednictvím přímých upozornění (zejména na schopnost rozlišování), ale i nepřímo – prostřednictvím vlastní důslednosti svých formulací zejména při interpretaci textu.

Na straně druhé (v kontextu „dvousečnosti“ tématu bakalářské práce) musím poznamenat, že až v průběhu vypracování práce jsem si „plně“ uvědomil závažnost a nelehkost tématu, o kterém pojednávám. Proto jsem musel přejít do určitého „**modu redukce**“, který měl zaručit, že mě téma tzv. „nepohltní“ a že pojednám o daných problémech „důstojně“¹¹⁴ Tak jsem došel k upřesnění problematiky, která determinovala další „vývoj“ této práce. Základní osnova, která je v práci sledována, tkví v tomto vyjádření: **problémy, o kterých jsem pojednal, souvisejí s interpretací filozofických textů**. Primárně jsem se zaměřil na „**problém kontextu**“, kde jsem se snažil upozornit na, dle mého soudu, velice závažné pochybení, kterého se dopouští mnoho (ne-li většina) studentů: **místo čtení (rozuměj interpretování) primárních pramenů filozofie mají studenti tendenci osvojovat si filozofickou nauku prostřednictvím učebnic filozofie**. Tak se děje, že **studium takovýchto studentů je „jenom jako“**, neboť pakliže jsem vymezil základní řemeslo humanitního vzdělance/studenta ve schopnosti interpretovat (zejména texty, ale i jiné fenomény), **takto pojaté studium prakticky vůbec nepodněcuje k tvořivému-filosofickému myšlení – tedy k něčemu, tvoří základní dovednosti studenta humanitních studií**. Proto velmi apeluji na pracování s přímou interpretací primárních textů, protože to je cesta, podle mého soudu, jak pěstovat/„brousit“ řemeslo humanistického vzdělance a tím vychovávat schopné, filosoficky „uvědomělé“ humanisty, kteří mají dobrý předpoklad, že se stanou i „schopnými“ lidmi.

¹¹⁴ Tj. napsat „kultivovanou“ práci, ve které prokážu schopnost pojednat o dané problematice alespoň způsobem obsahově i formálně přijatelným.

7 SUMMARY

The main research point of this bachelor thesis is: to recognize the problems of philosophy studies through two books, when the first book is entitled *O myšlení* (K. Liessmann and G. Zenaty) and the second one is entitled *Filozofie* (I. Blecha). The first part of the thesis primarily focuses on the examination of the main „crafts“ of Humanities. These „skills“/„crafts“ encompass the arts of speaking, thinking, formulating, writing, reading and differentiation. These skills are also the main skills of the interpretation. Thus, humanities students have one main and serious profession, which is the interpretation of texts.

Next part of this bachelor thesis explores the problems of philosophy studies through interpretation of texts. In particular, I focused on the "issues of the right understanding of the context". The main point of this research can be concluded by those words: humanities students do not work with primary sources during their studies of philosophy, which is very wrong. It is because the primary sources are in fact the best way in how to train the main skill of humanities students, which is the skill of the interpretation.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

8.1 Primární literatura

BLECHA, I.: *Filosofie*. 4. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2004, 280 s. ISBN 80-7182-147-0.

LIESSMANN, K.; ZENATY, G.: *O myšlení - úvod do filosofie*. Olomouc: Votobia, 1994, 377 s. ISBN 80-85619-94-6.

MURGAŠ, J. Interpretace krátkých textů jako cvičení přesného čtení, myšlení a formulování. In: *Univerzita: tradiční a netradiční ve výuce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 298-311, ISBN 80-86898-60-1.

MURGAŠ, J. K filosofickému profilu bakalářských humanitních studií. In: *Výchova a tradice evropského myšlení*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003, s. 269-284. ISBN 80-86473-49-X.

MURGAŠ, J. *Základy interpretace filozofických textů I. Interpretace k osvojení obsahu textu*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2011, 120 s. ISBN 978-80-261-0034-8.

8.2 Sekundární literatura

ANZENBACHER, A.: *Úvod do filosofie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2004, 384 s. ISBN 978-80-7367-727-5.

ARISTOTELÉS. *Metafyzika*. 2. vyd. Praha: Petr Rezek, 2003, 579 s. ISBN 80-86027-19-8.

PATOČKA, J.: *Péče o duši: soubor statí a přednášek o postavení člověka ve světě a v dějinách, I. Stati z let 1929–1952*. Praha: OIKOYMENH, 1996. ISBN 80-86005-24-0.

PERLS, F.: *Gestalt terapie doslova*. Olomouc: Votobia, 1996, 311 s. ISBN 80-7198-115-X.

STARK, S.: *Filosofická antropologie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2008, 142 s. ISBN 978-80-7043-711-7.

STÖRIG, H. J.: *Malé dějiny filosofie*. 8. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, 456 s. ISBN 978-80-7195-206-0.

8.3 Internetové zdroje a zdroje obrázků

Internetové zdroje

Oficiální stránky multimediální učebnice FF ZČU: *Kompendium* [online]. [26. 4. 2013]. Přístup možný po registraci. Dostupné z: <<https://www.esf.kfi.zcu.cz/kompendium/>>.

Oficiální stránky informačního systému Západočeské univerzity v Plzni: *Portal ZČU* [online]. [26. 4. 2013]. Omezený přístup. Dostupné z: <<http://portal.zcu.cz/wps/portal/>>.

Oficiální stránky serveru: *blog. iDNES.cz* [online]. [26. 4. 2013]. Dostupné z: <<http://blog.idnes.cz/>>.

Obrázky

Obr. 1 [online]. [26. 4. 2013].

Dostupné z: <http://web.clas.ufl.edu/users/ufhatch/pages/02-TeachingResources/HIS-SCI-STUDY-GUIDE/0020_platoMythOfCave.html>.

Obr. 2 [online]. [26. 4. 2013]. Dostupné z: <http://eranistis.net/wordpress/wp-content/uploads/2013/03/Platon_Cave_Sanraedam_1604.jpg>

Obr. 3 [online]. [26. 4. 2013].

Dostupné z: <<http://cs.apocalisselaica.net/varie/miti-misteri-e-poteri-occulti/pagina-10>>.